

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 264 (6984)
НОЯБРИЙН
6
СУББОТО
1954 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно
Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Советскэ Союзай ажалшад! Табадахи табанжэлэй түсэбье болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ шэнэ амжалтануудые туйлагты! Арадай ажахые саахадань дэбжээлгын, советскэ арадай ажана байдалые найжаруулгын үндэнэ хууриие—ажалай бүтээсье дээшэлүүлхын түлөө бүгэдэарадай хүдэлөөниие дэлгэрүүлэе!

(Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин
37 жэлэй ойдо КПСС-эй ЦК-гэй Уриануудһаа)

Кадрнуудые зүбөөр шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ

Хүтэлбэрлэхь кадрнуудые шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгые найжаруулха үжээнүүдые абаха, хүтэлбэрлэхь шаалуулта дэбжүүлэгдэн хүтэлбэрлэгшэды хэрэг бүтээхэ аажарь, мүн политическэ шанань парин нягтаар, али бүхы табарь шэнжэлхэ ябадал хангаха, ажээхэдэ хэрэгтэй резерв байрлыг хангаха. Даалгагданань тасотгаа ажаллажа биралдаггүй, аал хэрэгтэй хайша хэрэгээр ханша, партийна ба гүрэнэй журамы эблэдэг хүдэлмэрилэгшэды сарын дэлгэхэ, практическа хүдэлмэрилэгшэ урган дэбжээн залуу хүдэлмэрилэгшэды, илангаяа бурят орой ба эхэнэрүүдэй дундаһаа, хүтэлбэрлэхь хүдэлмэрилэгшэды зоримгоор дэбжүүлхэ. Хүтэлбэрлэхь кадрнуудые бургаа ба нэлэбэн бургаа хүдэлмэриине бүри үргэнөөр туйлахы—гэжэ XVIII Бурят-Монголой областной партийна конференциин тогтоол дотор бэшээтэй.

Партийна конференциин тогтоол энэ эрилтэ хадаа кадрнууд тусгай газарта хүдэлмэрилэгшэ бүри партийна, советскэ ба ажахын кадрнуудта заабари ба программа мүнөө. Эдэ заабаринуудые мартаань, хэсхэлтэй хайнаар дүүргэжэ байган газарта хүдэлмэрилэгшэ бүри хуури хууридаа табигданхай, үжээхэ ажал хэрэгшэды хайн. Хэсхэлтэдэ, Мухаршэбэрэй айконой Гашейн МТС-дэхи инструкторы группна айкомой секретарь нүхэр тэвөөр түүрүтэйгээр, анхан эхэнэр ажалые эхилхэдэ, кадрнуудыа эхилэн байгаа. Мүнөө үжээхэ колхозуудта, МТС-тэ хүтэлбэрлэхь тусшаалуулта хүдэлмэрилэгшэд эрдэм шадабарингаа зэрэг зүбөөр хуваарилагдан табигданхай. Тиймэнээ, эндэхэ колхозууд МТС-тэ, мүн гүрэнэй эмхи зүрхүнүүдташы ажал хэрэг амжалтаһа хайнаар ябана.

Коммунистическэ парти, тэрэнэй Центральна Комитет, советскэ Практельство кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо, хуваариалан табиха, хүмүүжүүлхэ гэлэн эрилтэ партийна, советскэ, ажахын органуудай үмэнэ долоол табиха байдаг. Тээд, энэ эрилтэнь манай республикын нюуриудтахи зарим органууд муугаар гэрээдэг байна.

Хэсхэлтэдэ, Хэжэнгын аймагыгэ үзэе. Эндэ илангаяа советскэ хүдэлмэрилэгшэды шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Ажалшаны депутатнуудай Советэй Хэжэнгын аймагай гүйсэдхэхэ комитет ганган жэлэй турша соо культурын татагыг даагышы дүрбэ удаа гэрээхэн, мүн бусадшы татагуудые аншанары олоорнь нэлгэнэн байдаг. Ингэжэ байхадань ямар өөдтэй байхаб даа: Хэжэнгын аймаг-культури-гэгээрэлэй хүдэлмэри ехэ дутагдалтай байһаниинь халтай бэшэл.

Хүтэлбэрлэхь партийна кадрнууды шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэг табал ехшээг дутагдал бии. Мүнөө боложо байгаа партина конференциин дээрэ элрингэ байха юм. Жэсхэлтэдэ, Улан-Удын Пригороднэ ба Городской районууд номенклатуриа хүдэлмэри-

лэгшэдэ саг соонь баталдаггүй, райкомнуудай секретарьнууд, бюрократ гэшүүд, татагуудые даагшанар предпринятинууд ба эмхи зургаануудар ябажа, харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд ямараар хүдэлмэрилэгшэ байна ааб гэжэ шалган харадаггүй, тэдэндэ захяа заабари үгэдэггүй.

Колхозуудай түүрүлэгшэныерые, ажахын халбаринуудые даагшанары шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай. Зарим ушарта, партиин айкомнууд ба аймгүйсэдкомууд колхозуудай түүрүлэгшэныерые шэлэн олоходоо, ямар тушаалда — ехэ гү, бага гү—ябаа нэм гэжэ лэ харадаг, харин түүрүлэгшээр ажаллажа шадаха хүн гэшэ гү, али үгы гү гэжэ харадаггүй. Жэсхэлтэдэ, тиймэ ябадал Бичурдаа гарахан байна. «Аймгүйсэдкомой түүрүлэгшэ ябахан хүн, эрхим кандидаттура, шадангүй яаха нэм» гэлдэжэ байжа нүхэр Маниновы аймагаингаа эгзээн томо колхоздо — «Коммунизм» колхоздо абаашажа табижархиан байгаа. Тээд нүхэр Манинов тиймэшы гайтай бэрхэ хүтэлбэрлэгшэ байбагүй, колхозоо хангалтагүйгөөр хүтэлбэрлэнэ, мүн нүүрэй үдэ элдэб нэлэбэн ябадал гаргана.

Гална, колхозно дунда зэргын кадрнуудые — бригадирнуудые ба фермые даагшанары—шэлэн олохо, табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри бүришы муу байдалтай.

Аймагуудай партийна, советскэ органууд кадрнууд тушаа ажал хэрэгые эрид найжаруулха, XVIII областной партийна конференциин тогтоолой эрилтыг заабол дүүргэхэ уялгатай. Билэнэр ажал хүдэлмэриг үжээхөөр найжаруулха гэбэл, эгээл түүрүн хайн кадрнуудые шэлэн, хуури хууридаа табиха, хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Тийхэ зуураа кадрнуудые шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ партийна принципүүдые наринаар сахиха байнабди. Эдэ принципүүд ямар эрилтэ табинаб гэхэдэ:

Нэгэдэхээр, парти ба гүрэнэй алтан фонд байхан туладань кадрнуудые сэгнэхэ, тэдэныин хүндэлхэ.

Хоёрдохоор, кадрнуудые мэдэхэ, кадрова хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй хайн ба дутагдалтай талануудые нарыар шэнжэлхэ, хүдэлмэрилэгшэ хаана хүдэлөө наа шадабаряа харуулха ааб гэжэ мэдэхэ.

Гурбадахар, кадрнуудые оролдотойгоор дэбжээн ургуулха, дээшээ дэбжээхэдэн ургажа ябаа хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ туһалха, тиймэ хүдэлмэрилэгшэтэй тэсэмгэйгээр «носолодож», ургалтынь түргэдэхын тула сагаа хайралхагүй.

Дүрбэдэхээр, хуушан газартань дан удаан байлгангүйгөөр залуу кадрнуудые саг соонь, зоримгойгоор дээшэн дэбжээхэ.

Табадахар, ажалдаа эгээл ехэ бүтээс, аша үрэ үгэхын тулада кадрнуудые хуури хууригээр олгожо табиха хэрэгтэй.

Партийн энэ эрилтыг дүүргэхэ гэшээ манай партийна, гүрэнэй, ажахын бүхы аппаратай ажалые найжаруулха гэнэн оролдоло болохо, республикын партийна, советскэ органуудай уялга болохо байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн дүүрбэ. Советскэ арад зохёон байгуулхы амгалан ажалда хэжэ эхилбэ. Эхэ оройнойгоо эрхэ сүлөө ба бээ даанхай байдалые хамгаалган солдадууд, сержантууд, офицернуудэй фронтхоо колхозууд болон машинно-тракторна станцинуудта бусажа ерэнэн үе...

Дайнай үдэ гэгдэлдэ оройон ажахыга нэргээн болхожо эхилжэ зуураа, Торинн аймагай олонхи колхознигууд орооно тарянай ажахы ба нийтын малажалыг түргэнөөр хүгжөөжэ шадаха техническа база тухай болодог болоо нэн. Мэнэ хая болотор аймагай нэгшы колхоз электростанцигүй байхан юм. Тээд, электростанцигүйгөөр колхозно үйлдбэрин ажал ехэтэй хүдэлмэриг механизацилха асуудалые амжалтатайгаар шиндэхын аргагүй байгаа.

Имагтал энэ шалтаганһаа Зэдэ гол дээрэ колхоз хоорондын гидроэлектростанци бариха гэжэ эндэхид хэлсэһэн байна. Зэдэ гол бишыханшы наа, түргэн урасхалтай, хүсэ ехэтэ агрегадууды яһала хүдэлгэжэ шадаха шадалтай гол юм. Шэнжэлгын хүдэлмэрин ябуулагдананай нүүлээр, станцие Торинн аймагай центр—Доодо Торнхоо доошоо 12 километртэ байхан Тохой гэжэ газарта бариха гэжэ шиндэгдэ нэн.

Проект табигшад гидроэлектростанцие сэхэ Зэдэ гол дээрэн бэшэ, харин тэрэннээ тусгаар канал татажа, уһан сөөрмөн бии болгоод, тэрэн дээрэ бариха гэжэ шиндэһэн байгаа. Энэ талаараа Тохой гэжэ газар ехэ таарамжатай байба. Юундэб гэхэдэ, нэгэ таладаа хада хабсагайтай, нүгөө талаарнь Зэдэ гол урладаг байгаа нэн. Тэдэнэй хоорондо даамба бариха, канал ба уһан сөөрмөн бии болгоодо ехэ зохид байхан юм. Тийхэдэ Тохой гэжэ газараар урдажа гарахан Калтыгэйка гэжэ гарам хадаа канал барихада тон туһатай байгаа.

Электростанцие эршэмтэйгээр бариха эхилэн сагнаа хойшо гурбан жэл үлүүтэй болобо. Тэрэнэй барилгада Торинн аймагай долоон колхоз хабаадалсаа. Тэдэндэ гүрэн удаан болзортойгоор мүнэг урһаар үгэжэ, машина механизмуудаар хангажа, ехэ туһаламжа үзүүлэн байна. Мүн тэрэшэлэн гүрэн барилгыгэ техническа хүтэлбэрээр хангаа.

Гурбан жэл үнгэрөөдхиб. Станцие саг соонь ашаглалгада үгэхын түлөө, аймагай колхозууд ба машинно-тракторна станцинуудые электрэн энергээр түргэнөөр хангахын түлөө, энэ гурбан жэл соо барилгашад эсхэ сурсагайгөөр хүдэлмэрилжэ гараа.

Олон колхознигууд ба колхозничанууд станциин барилга дээрэ саг үргэлжэ байжа хүдэлмэрилөө. Энэней урда тээ барилгын мэргэжэл тухай юушы мэдэхгүй байхан хүнүүд бетон шудхагшадтай, арматуришугуудай, штукатуришугуудай мэргэжэлтэй болоһон байна. Олон хүдэлмэришэд станциин барилга дээрэ оролдосот ажалай үлгэр жэшээ харуулаа. Эндэ нүхэд Васильев ба Окладниковай бригадануудай модошо дархашуулай, механизаторнууд Калмынин, Дементьев, Бадмаевай, Мария Бойко, Лидия Савельева гэгшэ-

Т О Х О Й Н Г Э С

ТОРИ. (Телефоноор абтаба). Алтан намарай нарадай дулаахан үдэр—ноябрин 5. Тунгалаг ногоохон уһатай Зэдэ гол дээгүүр нэрюухэн нэбшээ татана. Энэ үдэр Торинн аймагай Тохой гэжэ нотагта ехэ хайндэр болохо—Тохойн ГЭС ашаглалгада оруулагдаха байба. Аймагай зүг бүхэнһөө—колхозуудһаа, МТС-үүд болон аймагай центрһээ 200 холо гаран хүн эндэ сугларанхай. Тэдэнэй нюуруудта баярай тэмдэг үзэгдэнэ, Тийгэншыгүгү яаха нэм, аймаг дотор эгзэн түүрүшын аад, республика соогоо эгзэн томо гидроэлектростанци хүдэлжэ эхилхэн ха юм.

Үдэрэй 12 час. КПСС-эй Торинн айкомой нэгэдэхэ секретарь нүхэр Г. Дашив митинг нэгээд, ГЭС-эй барилгын дүүргэдэнэнтэй дашарамдан, барилгашадые халуунаар амаршалһан үгэ хэлэбэ. Тэрэнэй хүүлээр «Коммунизм» колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Кофелев, Сталиной нэрэмжэтэ колхозой түүрүлэгшын орлошо нүхэр Федотов, барилгашадай комсомольско-залуушуулай эхэнэрэй бригадын бригадир нүхэр Бойко болон бусад үгэ хэлэбэ.

Митинг дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. Хахалов үгэ хэлэжэ, барилгашадые амаршалаад, саашадаа амжалта туйлахынь хүсэбэ. Хүүлээр партиин айкомой секретарь нүхэр Г. Дашив улаан лент хайшалжа, техник-электрик нүхэр Румяшев рубильник дараба. Аймагай центр, МТС-үүд ба колхозуудта Ильичин лампочканууд яларба. Хаа хаанагүй барагдашагүй ехэ баяр болобо.

дэй хүтэлбэрлэдэг эхэнэрэй бригадануудай басагадай нэрэнүүд мэдээжэ болонхой. Тэдэнэр эгзэн хүшэр хүндэ участогууд дээрэ хүдэлмэрилжэ, үнэхөөрөө ажалай баатаршалга харуулдаг байгаа.

Мартагдашагүй үдэрнүүд

Гидроэлектростанцие ашаглалгада үгэхын урда тээхи халуун хүдэлмэрин үдэ билэнэр барилгын партийна организациин секретарь, модошо дархан Михаил Жалсановтай эхнэй барилгын шлюзын дэргэдэ уулзаа нэмди. Михаил шлюз дээрэ зогсонхой, Зэдэ голһоо татаһан каналаар урдажа байхан түргэн урасхалта уһые хайхашаан хаража байгаа нэн. Магад хабсагайта хадын хормойдо шгзжүүн газарай хурһы мөрт метрээр малтажа эхилһэн үдэрнүүд тухай тэрэ ханажашы байхалда болоо. Магад өөрынөө нүхэдэй баатарлиг ажалые нанан, омторхон байжа болоо.

Тээд үнэхөөрөөшы тэдэ үдэрнүүд мартагдашагүй даа. Үнгэрэгшэ жэлэй август соо эндэ шлюз-регулятор баригдажа эхилэ нэн. Зэдэ голтой хэршы ехээр үрлэбэшы, хэды ехэ уһанай мухариха ербэшы, тэрэндэ динилдэхгүй бүхөөр шлюз-регуляторы бариха хэрэгтэй байгаа. Шлюзын доодо талань 3 метр гүнзгы уһан соо байха зэргэтэй байба. Үшөө ямар бэрхшээл тохёолдооб гэхэдэ, станциин хуури табихын тула Зэдэ голтой оёорһоо метр хахад гүнзгыгөөр нүхэн малтагдаха ёһотой байба. Тийн барилгашадай нүхээ горхоной оёорһоо доошонь малтахатайны сасуу уһан ехээр гардаг байба. Экскаваторшугууд, бульдозеристнүүд, газар малтагшад хамаг бэрхшээлые дабажа, гидроэлектрэн хууриине малтажа шадаа нэн. Механик нүхэр Мелозомовэй хүтэлбэрлэдэг насосоно бригада тэдэндэ ехэ туһаламжа хүрөө.

Тэрэнэй хүүлээр модошо дархашуулай ээлжээн ерээ нэн. Тэдэнэр гурба метр үндэртэй хаалтые холо уһан соо байжа бариха баатай болоо. Январь, февраль нарын 30—40 градус хүйтэндэ энэ хүдэлмэридэ бурныше ехэ бэрхшээл тохёолдоо нэн. Гэбэшы, дархашуул Окладни-

ков, Васильев, Базаров, Саликов болон бусад эрхим барилгаша, коммунист Жалсановай жэшээгээр зоригжон, энэ бэрхшээлые дабажа гараа. Тийгэжэ эхнэй барилганууд байгша оной апрелин арба болотор гэхэ гү, али хараалагданан болзорһоо гурбан үдэр урид дүүргэгдэнэн байна.

Тохойн ГЭС-эй бусадшы олон барилгашад иимээр хүдэлмэрилөө.

Түүрү зэргэдэ

Электростанциин байшангыгэ бариха гэшээ ехэ харюусалгатай хүдэлмэри байба. Тэрэныин барилгада дүршэл ехэтэй эрхим хүдэлмэришэд табигданан байгаа. Гансахан бетонон хүдэлмэридэ ехэ саг, мүнгэн зөөри ба материалнууд хэрэгтэй болоо нэн. Турбинна камернуудые барихын тула хэдэн арбаад мянган кубометр газар малтаха, 2000 гаран кубометр бетон хэхэ хэрэгтэй болоһон байна. Эхнэй хаалтануудые баригданал адли бэрхшээл мүн эндышы тохёолдобо. Газар дороһоо гарахан набын уһан барилгашада ехэхэн наад ушаруулаа. Газарые улам гүнзгыгөөр малтаха бүриднэ уһан бүри ехэ хүсэтэйгөөр гарадаг байба. Хүсэ ехэтэй насосууд час бүри 1000—1200 кубометр уһа гардаг байбашы, үшөөл хүшэхүрдэггүй байгаа.

Станциин байшан дорохи нүхэ малталгада нүхэд Бойко, Савельева гэгшэдэй хүтэлбэрлэдэг эхэнэрнүүдэй бригаданууд шалгараа. Тэдэнэр мүн бетон шудхалгыгэ хайнаар шудалжа, турбинна камернуудта бетон хэһэн байна. Станциин узелай гансахан уһан доро байха хубидань 2000 гаран кубометр бетон хэгдэнэн байха юм. Мария Бойко болон тэрэнэй нүхэд станциин узелые бариха тон хүндэ ба харюусалгатай хүдэлмэриине ходо хүйтэн уһан соо байжа хэдэг, тийгэжэ ажалай баатаршалга харуулдаг байгаа. Мария Бойко тэдэ үдэрнүүд тухайгаа нанан, ингэжэ хөөрэнэ:

—Манай барилгада хаанаһаашы бетон шудхагшад ерэхгүй гэжэ билдэнэр мэдэжэ байгаабди. Манай ахалагша прораб Александр Фатеевич Анохин богонихон болзор соо бетон шудхагшадай мэргэжэл-

тэй болохо гэнэн зорилго билэнэй урда табяа нэн. Нүхэр Анохин өөрөө, мүн инженер Есаков билэныинэ энэ мэргэжэлдэ хургаа. Тийгээд билдэнэр энэ хэрэгые эхилжэ, түүрүшээр нэгэ бага тээлмэрдэнги байбашы, ябан шадамарнууд боложо, хайнаар хүдэлжэ эхилээ нэмди. Ингэжэ билдэнэр бетон шудхагшад блообди...

«...Билдэнэр бетон шудхагшад блообди...» Энэ басаганай эдэ үгэчүүд ямар ехэ омгорхолтойгоо дуулдана гэшээ! Тээд, гурбан жэлэй саада тээ станциин барилгада энэ басаган эгзэн түүрүшынхэ ержэ, газар малтагшын ажал эхилхэдэ бетон шудхагша болохоб гэжэ ханахан байгаа гү? Энэ басаган, Мария Бойко, үшөө штукатуришугай мэргэжэлтэй болохоб гэжэ ханахан байгаа гү? Угы даа, сохон тийгээгүй.

Комсомолка Мария Бойко станциин барилгада ошохо зуураа, имагтал «шэнэ гидроэлектростанци түргэнөөр баригдажа, түрэл колхозомоо электрэн энерги түргэнөөр үгэхэй, тийгэжэ электричество колхознигуудай ажал хүдэлмэриине хүнгэдэхэй, түрэл нотагайин нюур шапайе түргэнөөр хубилгаһай даа» гэжэ ханажа ябаа нэн. Тийн барилга дээрэ ерэхэдэ согтой хүүхюун ба ажал хүдэлмэри эхилдэхэдэ бэрхэ байхан тула басагадуудайнгаа дунда ехэ хүндэтэй боложо, удангүй комсомольско-залуушуулай эхэнэрэй бригадын бригадирар томилгоодо бэлэй. Энэ бригада хүдэлжэ эхилһэн түүрүшын үдэрһөө нүүлшын үдэр болотор барилгашадай бусад бригадануудай дунда ходо түүрүлжэ, бусадта ополдосото ажалай үлгэр жэшээ харуулжа, ходоодо түүрү бригада гэжэ нэрлэдэжэ ябаа.

Торинн аймагай колхознигууд станциин барилгашадай нэрэнүүды хээшээшгүгү хайн хайханаар дурдаха байха. Тэдэнэй дунда Мария Бойко ба тэрэнэй нүхэдэй нэлэнууд эгзэн түүрүн дурдагдаха байха.

Колхозуудай ажахын һалбаран бадархын түлөө

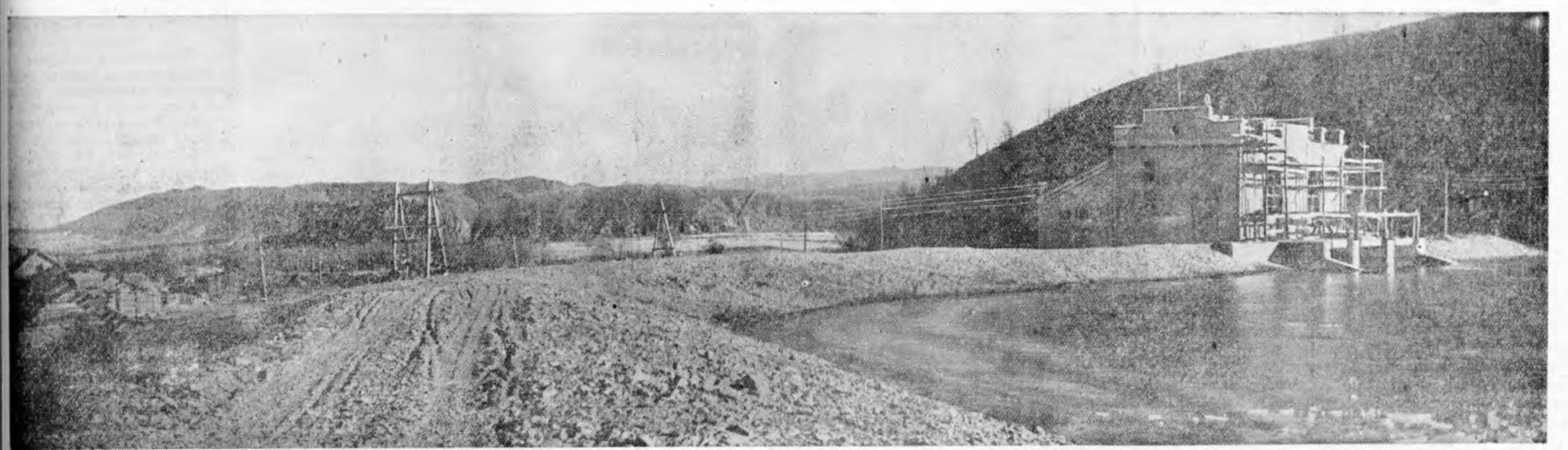
Колхоз хоорондын Тохойн ГЭС ток үгэбэ. Дээдэ-Торинн, Желтуринн тосхонуудта, Бургалтайн колхозуудта электрэн галнууд яларба.

Хаяхан, Торинн аймагай «Коммунизм», «Улаан Тори» колхозууд шэнэ гидроэлектростанциин үгэнэн энергийн хүсөөр тарягаа сохижо ба сэрбэлдэжэ эхилбэ. «Улаан Тори» колхоздо электрэн хүсөөр пилорама хүдэлгэгдэбэ.

Аймагай колхозууд ойрын үдэ малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэриинүүдые механизацилхын тула: электрэн хүсөөр үнээ наахын, тэжээл буйлуулхын, тэжээл зөөхын, хониной нооһо хайшалхын тула шэнэ электростанциин үнэгүй энергине хэрэглэхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо байна.

Торинн аймагай колхозно үйлдбэрин бүхы халбарине түргэнөөр хүгжөөжэ, хүдөө нотагуудай культури дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Тохойн гидроэлектростанциин тон ехэ түһатай байхань лабай.

В. ГЕНКИН.

Торинн аймагай олохон колхозуудай ажахые электрэн хүсөөр хангаха зорилгоор Зэдэ гол дээрэ баригданан Тохойн электростанци үсэгэлдэр ашаглалгада оруулагдаба.

М. Минисвэй фото.

АШАГ ШЭМЭ ЕХЭТЭ МАЛ, ИЛАНГАЯА НАРИН, НАРИБТАР

Малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн байгша оной ноябрин 2—3-да Улан-Удэд боложо үнгэрөө. 1954 ондо мал-ажал хүжөөхэ түсэбэй дүүргэлгын дүнгүүд, малай үбэлжэлгэдэ бэлдхэл, тэрнине үнгэрлэг ба малай ашаг шэмые дээшлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудалые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Элидхэлшэ нүхэр Лесик, мүн үгэ хэлэгшэд малажалай хангалтагуйгөөр хүжөөгдэжэ байһан шалтагаануудые элирүүлэе, саашаа энэ халбарине түргэнөөр хүжөөлгын, илангаяа хонидые бүхы хэмжээгээр үсхэбэрлгын түрэн түрэн удхашанартай болоод байһые тусгаар тэмдэглээ.

Сибирин ба Забайкальены районуудые нарин, нарибтар нооно орондоо үгэдэг хоёрдохи база болгохо ёһотой гэжэ партиин ЦК-гэй февральско-мартовска Пленум заалан байна. Манай эндэхи газар хони үсхэбэрлгэдэ эхэ таарамжатай юм. Парти, правительствын табиган энэ зорилгые бэлдүүлхын тулада республикын колхозууд, МТС-үүд, совхозууд ойрын 2—3 жэл соо хонидой тоо

толгойе нилээд ехээр олошоруулха, хонидой ноононой шанар найжаруулха хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Энэ зорилгые бэлдүүлхын тулада малажал эрхилхэ түрүү аргануудые зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ, малай үүлтэр найжаруулха шухала. Хонн үсхэбэрлгын шухала асуудалууд—хонидой үүлтэр найжаруулха хүдэлмэринэ түсэбэй ёһоор ябуулдаг, хонидые үбэл, хабар эртэ хурьгалууддаг, хурьгадаые кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг болохо гэхэ мэтын асуудалууд хаяар шиндхэгдэхэ ёһотой. Энэ талаар түрүү хонишодой дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ гэшэ мүн лэ ехэ удхашанартай байна. Мүн энээнтэй хамта, колхозууд болон МТС-үүд үнээдхээ һү ехээр наадаг болохо талаар энэ жэлдэ хэгдэжэ эхилһэн хүдэлмэрэе үргэлжлүүлхэ ёһотой.

Малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар хүдөө ажахын министр нүхэр Лесигэй хэлһэй элидхэлые хураангыгаар, мүн зарим түрүүшүүлэй хэлһэн үгые эдэ хуудануудта толилбодби.

Түсэбөө дүүргэхэбди

(Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонинной-товарна хоёрдохи фермые даагша Ж. У. Бадмаевый хэлһэн үгэһөө)

Энэ жэлдэ хэды оролдохо хүдэлмэрилбэшье, түсэбөө дүүргэжэ шалабагуйбди. Манай фермын 7 мянга гаран хонидой 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 70 гаран хурьгад абтаа. Нооно хайшалалгааршые би-раргайбди. Хонин бүриһөө дунда зэргээр арайхан гэжэ 2 килограмм шахуу ноонон хайшалалдаа.

Энэ ушар юун дээрһинэе болооб гэхэдэ, колхознай малдаа тэжээлэй һайн база байгуулагдуй. Хонид үбэл, хабарай сагта туража ондо ороод, олоороо һубайрна. Мүн үбэлжэлгын үедэ нарай хурьгадаа байтагтай эхэ хонидые гарзалдаг байха юм. Хонидой олоороо һубайрдагтай үшөө нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, хурьгад эхэнүүдһэн саг болзорттоо халгаагданагуй. Хонидые июль, август нарануудта хурьгадааныя налгажа, эртэһинэе хусуда оруулаад, үбэлдэн хурьгалуудтаа холо дээрэ гэжэ биднээр дүй дүршэл дээрһинэе мэдэбэбди.

КПСС-эй ЦК-гэй февральско-мартовска Пленумэй шиндхэбэринүүд дотор манай Байгал шадарай үргэн уужам тана дайлада нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрлхэ шухала байһан тухай онсо тэмдэглэгдээ. Манай Зэдын үргэн уужам бэлгээринүүдтэ хонидые олоор үсхэбэрлхэдэ бүришые таатай юм. Энэниине һайнаар ойлгоһон манай колхозой гэшүүд ойрын жэлнүүдтэ хонин һүрэгөө горьтойхоноор олошоруулха гэжэ шиндхэб. Тингээд энэ жэлдэ бусад олон барилгануудай хажуугаар хонидой 5 байра, хурьгад 4 байра баригдаа.

Биднээр, хониншодто матерьялна болон культурно-ажалуудалай яһала һайн условинууд байгуулагдажа байна. Мүнөө хониншодто валенканыуд, дулаан дэглүүд үгөө. Хониншодой дунда агитационно-ойлгууламжын ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулагдадаг болоб.

Энэ жэлдэ хэды хүшэр хүндэ үбэлэй хүлээгдэжэ байгаашые һаань, нэгэшые толгой хони, хурьгадаа гарзалуулангуй, 100 эхэ хонин бүриһөө 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга абжаа, үнгэрһэн жэлэйнгээ гэгэдэлые хүсэлдүүлэн, хонн үсхэбэрлхэ түрэнэй түсэбые дүүргэхэбди.

Эрид хубилаалта болоо

(Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой хаалишан нүхэр Намжиловагай хэлһэн үгэһөө)

Урдань манай колхоздо үнээдхэ һү хаалга жэлдээ 40—50 литрээр лэ дээшлэдэг байһан юм. Иимэ мэлхэйн алхамар ургаһан ябажа байгаа һаа, оройной хүдөө ажахые ойрын 2—3 жэлдэ эрид түргөөр хүжөөхэ тушаа парти, правительствын табиган зорилгонуудые бэлдүүлжэ яашые шадахагуйбди гэжэ манай колхозой гэшүүд үнгэрһэн жэлдэ хэлсээ агша һэн. Тингээд малай ашаг шэмые дээшлүүлхэ талаар шухала удхашанартай хэдэ хэдэн хэмжээ-ябууланууд хараалагдаһан байгаа. Тэдэ хэмжээ-ябууланууд соо тэжээлэй база байгуулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа һэн. Нэн түрүүндэ, биднээр үнээдэ тугалһаань налгажа хаада болообди. Хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулануудай комплексые бэлдүүлһэнэй ашаар, хэр бээ нёдондо үнээн бүриһөө 570 литр һү һааһан байгаа һаа, энэ жэлдэ 815 литр һаабабди. Түсэбной 562 литр байһан юм. 1955 ондо колхознай үнээн бүриһөө 1200 литр һү һааха түсэбтэй. Энэ жэлдэ би нотагай үүлтэрэй үнээн бүриһөө 1471 литр һү һаагаа, 1955 ондо 2000 литр һааха уялга абабаб.

Ингэжэ манай колхозой хаалишад малһаа ашаг шэмэ абалгые эрид ехээр дээшлүүлээ.

Үнгэрһэн жэлэй дүн ба саашанхи зорилгонууд

(БМАССР-эй Хүдөө ажахын министр нүхэр Д. С. Лесигэй элидхэлһээ).

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолой гаранһаа хойшо жэл үүлтэй саг үнгэрбэ. Энэ үе соо манай республикын зарим түрүү колхозууд, фермынүүд, малажалай түрүүшүүлэй 1953—54 онуудта ганданги саг байгаашые һаань, үсэд оролдосотойгоор ажаллажа, муу бэшэ амжалта туйлаба. Республикын 21 колхоз малажал хүжөөхэ түрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар, тэрэ тоодо үнээгээр дүүргээ. Малажал хүжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлөөрнү дүүргэһэн колхозууд гэхэдэ, Мухаршэбэрэй аймагай Молоотовой, Хрущевой нэрэмжэтэ, «Победа», Закаменай аймагай «Коммунизм», «Улаан Далахай», Кагановичин, Сталиной, Калининэй нэрэмжэтэ, Байкало-Кударын аймагай Лениной нэрэмжэтэ, Кударын аймагай Ждановой нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд болоно. Олооршые бэшэ һаа, республикын колхозуудта үнээдэй тоо толгой 2,5 мянгаар олошороо. Үнгэрһэн жэлэйхилэ орхолоо хонидой тоо толгой 54 мянгаар олошорһон байна.

Зарим аймагуудай колхозууд, жэ-шээлхэдэ, Прибайкальска аймагай колхозууд үнээдхэ һү наалгые нилээд дээшлүүлбэ. Элидхи колхозууд энэ жэлдэ үнээн бүриһөө дунда зэргээр 854 литр һү һааһан байна. Энэ аймагай элдүүрин 100 гектар газар бүхэндэ дунда зэргээр 40,5 центнер һүн һаагдаа. Тарбагатай аймагай колхозууд үнээн бүриһөө 772 литр һү һааба. Тинхэдэ, Зэдын, Баргажанай, Яруунын болон бусад зарим аймагуудта үнээдхэ һү һаагса зарим тэды дээшлээ.

Һү һааха талаар республикын зарим түрүү хаалишад эрхим амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хаалишан Долгоржап Цырендоржиева хаража байһан үнээдэйнгээ тус бүриһөө 5 мянга литр һү һааха уялга абаад, тэрэцэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. 3—4 мянган литр һү һааһан племенной фермэнүүдэй хаалишад олон.

Манай эндэ гансашые племенной фермэнүүдтэ бэшэ, мүн һүней-товарна фермэнүүдтэ ехээр һү һааһан хаалишад олон юм. Жэшээлхэдэ, Кударын аймагай Ждановой нэрэмжэтэ колхозой һүней-товарна фермын хаалишан нүхэр Очиртарава даяжа байһан нотагай үүлтэрэй үнээдэйнгээ тус бүриһөө 1734 литр, Иволгин аймагай Андреевой нэрэмжэтэ колхозой хаалишан нүхэр Налётова 1640 литр, Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хаалишан нүхэр Алимасова 1596 литр һү һаагаа. Иимэрхүү ехэ һү һааһан хаалишад олон.

Манай республикын колхозуудта хаалишадһаа гадна, мүн хүдэлмэригөө эрхим амжалта туйлаһан хониншод, гахайшад, тахьяшад олон юм. 100 эхэ хонинһоо 120—126 хурьга абһан хониншод, эхэ гахайһаа 14—18 поршоонхо абһан гахайшад бни. Гэхэ зуура, манай республикын колхозууд бүхы дээрэ малажал

хүжөөхэ түрэнэй түсэбые нэгэшые түрэлэй малаар дүүргэжэ шадаагуй. Малажал хүжөөхэ түсэбэй дүүргэдэггүй байһанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, мал олоороо гарздаа ороно, эхэ малнууд һубайрна. Илангаяа Торини, Хорини, Хэжэнгын, Сэлэнгын болон Закаменай аймагуудта олон мал үхэлһэн байна.

Нийгын малай тоо толгой олошоруулха хэрэгтэ эхэ малнуудай олоороо һубайрха ябадал эхэ һаад ушаруудна. Үнгэрһэн жэлдэ (1953 оной октябрин 1-һээ 1954 оной октябрин 1 хүртээр) 100 эхэ мал бүриһөө 100 оройлоо 60,4 тугал, 65 хурьган, 1 эхэ гахай бүриһөө 7,2 поршоонхо абтаа. Илангаяа Хорини, Торини, Сэлэнгын болон Хэжэнгын аймагуудта тул абалга муугаар үнгэргэглэһэн байна. Малай һубайрдаһаа, мүн үхэлэгһөө боложо түрэндэ, мүн тэршэлһэн колхозуудта ехэһэн хохилод ушарна.

Түрэнэй түсэбэй ёһоор, 1954 ондо республикын колхозууд үнээдэй тоо толгойе 15526-гаар олошоруулжа, эбэртэ бодо малайһаа тоо толгой соо 33,6 процентны болгохо ёһотой байгаа. Гэбэшье, үнгэрһэн жэлдэ үнээдэймнай тоо толгой арайхан гэжэ 2471-гээр олошороод, эбэртэ бодо малай тоо толгой соо 30,5 процентны болоо. Энэ ушар юун дээрһинэе болооб гэхэдэ, МТС-үүдэй олохон хүтэлбэрлэгшэд болон мэргэжлэдэ, колхозуудай правленинүүд түрэн түрэн хэрэгтэ харша замда — ашаг шэмэтэ малаа үрилтэдэ оруулха замда ороһон байна.

Энэ жэлэй февралын 17-до РСФСР-эй Министрүүдэй Совет «Бурят-Монголой АССР-тэ нарин ба нарибтар нооһотой хонидые саашаа олошоруулха хэмжээнүүд тухай» тухай тогтоол гаргаһан байна. Энэ тогтоол соо ойрын гурбан жэлдэ манай республикын колхозуудта хонидой тоо толгойе хоёр дахин шахуугаар олошоруулжа, 1956 оной октябрин 1-дэ 1750 мянган толгой, тэрэ тоодо нарин ба нарибтар нооһотой хонидой тоо толгойе 850 мянга болгохо гэжэ хэлэгдэнэ. Энэ зорилгоһоо үндэһэлэн 1954 оной түрэнэй түсэб соо хонидой тоо толгойе 25 процентээр олошоруулха гэгдэһэн байгаа. Республикын Хүдөө ажахын министрство, МТС-үүд болон колхозууд энэ зорилгоһоо шиндхэжэ шадабагуй.

Хонн үсхэбэрлхэ түрэнэй түсэбэй дүүргэдэггүй байһанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, тон түрүүндэ республикын Хүдөө ажахын министрство, олохон МТС-үүд болон колхозуудай хүтэлбэрлэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжлэдэ энэ шухала хэрэгтэ хүсэд анхаралаа хандуулаагуй, харууһалга, эдэлүүлгэ муутай байжа хонн, хурьгадай олоороо гарзалха баримтануудтай эбсшоо. Үнгэрһэн жэлдэ республикын колхозуудта хурьгадай 16 процентны, харин тинхэдэ Хорини, Яруунын, Торини, Түнхэнэй, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Ахын болон Закаменай айма-

гуудта 20-һоо 37 процент хүрэтэр гарзалһан байна.

Дүй дүршэл дээрһинэе харахада хонидой һубайрха, хурьгадай үхэхэ ябадалтай тэмэхэ хэрэгтэ хонидые намартаа эртэ ороондо оруулаад, үбэл түрүүлхэ гэшэ айхабтар ехэ удхашанартай байна. Байгша ондо энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ, Октябрин 1-һэй байдалаар, республикын колхозуудта 170 мянга гаран хонид ороондо оруулагдаһан байба. Тинхэлхэ ерэхэ декабрь, февраль нарануудта 150—160 мянганһаа доошо бэшэ хурьгад абтаа харалагдаана. Энэ тон ехэ харюусалгатай хэрэг мүн. Хонидые үбэл хурьгалуулгада мүнөөһөө бэлдэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Тон түрүүндэ, хурьгадай байха байрануудые бэлдэхэ, фермэнүүд болон отарануудта хэрэгтэй үбһэ тэжээл зөөжэ абаха, хонидые хурьгалуулха дүй дүршэлтэй колхознигуудые шэлэжэ олохо хэрэгтэй.

Хонн үсхэбэрлхэ хэрэгтэ хурьгадаые түлжүүлхэ кошарно-базова шэнэ арга хэрэглэдэг болохо гэшэ тон ехэ удхашанартай.

Хүхэдүүд! Мүнөө малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үе ерэб. Гэхэ зуура, олохон колхозууд малажалай энэ шухала кампания муугаар бэлдэхэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үбһэ тэжээл бэлдэхэ түсэб холо дүүргэдэггүй. Малай байранууд зайбарилгадажа, дулаалагдажа, гүүртэнүүд болон отаранууд дүй дүршэлтэй кадрнуудаар бүридүүлгэжэ дүүрээдүй.

Саашань нүхэр Лесик түрүүшын ээлжэнэй зорилгонууд тухай улаан тогтожо хэлэб. Мүнөө полинууд дээрэ бни байһан зеленко, соломобо соможо, зөөжэ, малай бүхы тэжээлэй тоо бүридэхэлые абажа дүүргэхэ, малай байрануудые һайнаар дулаалха, малажалай фермэнүүдтэ үбһэ тэжээл дүтэлүүлэн зөөжэ хэрэгтэй. Энэ жэлдэ үбһэ тэжээлэй дутамаг дээрһинэе бүдүүн, шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээлүүдые буйлуулжа амта оруулжа малда үгэлгэ эмхидхэхэ шухала. Малажалай гүүртэнүүд болон отарануудые дүй дүршэлтэй кадрнуудаар бүридүүлхэ, тэднине дулаан хубсаһаар хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Малажалай дунда агитационно-ойлгууламжын ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринэе үргэнөөр ябуулха шухала.

Саашаадаа нийтэһингэ малые амжалтатайгаар хүжөөхын, ашаг шэмэ үгэлгыен дээшлүүлхын тулада малай типовой байрануудые олоор бариха хэрэгтэй. Энэ үбэлдөө барилгын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдаха ёһотой.

Улаань нүхэр Лесик энэ жэлэй малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэрэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхыен зүблөөндэ хабаадагшадые, тэднээр дамжуулан бүхы колхознигуудые халуунаар уриалба.

Малажалай республиканска зүблөөнэй заседанин зал соо.

Малай ашаг шэмэ дээшлүүлхэ

(Курумканай аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлгш нүхэр Петелинэй хэлһэн үгэһөө).

Малажалаа саашадань хүжөөхэ талаар ажахын энэ жэлдэ манай колхоз зарим тэды хүдэлмэри ябуулаһанай ашаар түрүүшын амжалта туйлаа. Малай ашаг шэмые дээшлүүлхэ асуудал малшадай гол зорилго боложо табиглаһан байгаа. Энэ зорилго дүүргэхын тулада манай колхозой малажалай хүдэлмэрилэгшэд ёһотоор тэмсэжэ, шухала хэмжээ-ябуулануудые бэлдүүлжэ эхилһэн байна. Эдэнь юуб гэхэдэ, малажалые эрхилэлгын түрүү арганууд болоно. Үнгэрһинэе үбэл абтанан тугалнуудайнгаа 90 процентные эхэһэнь налгажа түлжүүлһэн, абтанан хурьгадай 40 процентные кошарно-базова аргаар тэнжээһэн байнабди. Эдэ түрүү аргануудай үлүү һайн юумэнь юуб гэхэдэ, нэгэдэхээр, абтанан түлчүүд тобир, шэрхээр томожодог, элдэ үбһэндэ дайрагдадаггүй мал болодог байна. Хоёрдохёор, малай ашаг шэмэ дээшлэдэг, жэшээнь, тугалтайнь һааһан үнээдэ орходоо тугалынь эхэһэнь талһалжа һааһан үнээһинэе һураггүй ехэ һүн наагдадаг юм.

Малаа саашадань амжалтатайгаар үсхэбэрлхын, ашаг шэмые дээшлүүлхын тулада үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэрэхэ хэрэгтэй гэжэ биднээр һайн мэдэһэбди. Энэ зорилгоор мүнөө зундаа адуу малда үбһэ тэжээл ехээр бэлдэхын тулада горьтой хүдэлмэри ябуулаабди. Манай колхоз малда яһала хурьхөөр үбһэ тэжээл бэлдээ, үнээн

бүхэндэ 3 тонно хүртэхөөр силос дараа. Малай байранууд хүсэд зайлданхай.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэйн ажалые зүбөөр эмхидхэхын хойноһоо оролдодог, малшадай ажалы түүлбэринэе саг соонь үгэдэгбди. Малажалай олзо доходһоо малшалта үгтэхэ ёһотой авансые квартал бүхэдэ үгэдэгбди. Мүн нэмэлтэ түлбэрэ үгтэдэг.

Хэһэн юумэней хажуугаар дутадалнууд тухайгаа хэлэмхээн байна. Малажал эрхилхэ түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар түрүүшын ахам хэбэшье, билэнэр эдэнине үшөө муугаар хүтэлбэрлэгбди. Фермынүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри хангалтагуйгөөр механизацилагдаа. Зооветеринария мэргэжлэдэ түрүү аргануудые нэбтэрүүлгэлэ ехэ үүрэг дүүргэхэ ёһотой аад, муртэй юумэ хэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манай Баргажанай МТС-эй мэргэжлэдэ энэ хүдэлмэриле эам ороосоогүй байна, колхоздомай үсөө орудэг гэшэ. Манай колхоз мал олоотой, теэд нэгэшые мэргэжлэтэ үчю юм. Үбэлэй сагта малай тэжээл бэлдэхэн буйлуулха хүдэлмэри механизацилагдаа һаа, ехэл һайн байгаа. Тээд билэндэ кормозапарник үчю.

Манай колхозой гэшүүд малажа лаа дам саашадань хүжөөхэ гэгшэ зорилгоёо бэлдүүлхын тулада бүхы хүсэ шадабарья зорюулха байна.

Түрүү аргануудые хэрэглэе

(Кударын аймагай Куйбышевой нэрэмжэтэ колхозой зоотехник нүхэр Ботинагай хэлһэн үгэһөө).

Һүүдэй жэлнүүдтэ наукин туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хүдэлмэригөө үргэнөөр нэбтэрүүлдэг боложо, манай колхозой хаалишад үнээдэй ашаг шэмые горьтойгоор дээшлүүлээ. Энэһинэй ашаар колхознай байгша ондо һаамхай үнээн бүриһөө 900 литр һү һааха түсэбтэй байһан һаа, 1072 литр һаагаа. Эрхим хаалишан Е. И. Хлебникова дажа байһан нотагай найжаруулагдаһан үүлтэрэй үнээдэйнгээ тус бүриһөө 1401 литр һү һаажа, һайн амжалта туйлаһан байна. Тинхэдэ, хаалишад А. П. Воробьева, М. Г. Шаханова, М. В. Сутурина, О. К. Антонова гэгшэд 1100-һаа 1234 литр хүртээр һү һаагаа.

Урдань манай колхоздо илангаяа залуу мал ехээр гарзалдаг байһан

юм. Энэ ушарһаа биднээр һая гарһан түлчүүдые хүйтэн байрада байгажа түлжүүлхэ гэжэ шиндхэн байгаабди. Тингээд үнгэрһэн үбэлдэ абтанан 50 тугал хүйтэн байрада байлагдажа түлжүүлгэдэ. Энэ арга хэрэглэһинэй ашаар тэднэй нэбтэринише гарзалаагүй. Тугал бүхэн амидын шэгнүүр сүүлдэхэ дунда зэргээр 800, 900 граммгаар, заримдаа килограммаар нэмжэ байгаа. Энэ аргын үлүү һайн байһанине ойлгодо биднээр ерэхэ үбэл, хабартаа абһан бүхы тугалнуудта түлгэдэлгтэй байрада байлажаа түлжүүлхэ гэжэ шиндхэбди.

Тугалуудые эхэһэнь налгажа түлжүүлхэ гэшэ үнээдэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшлүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэһэн удхашанартай. Зарим һаашад хуушан үнээдые тугалһаань налгажа һааһын аргагүй гэжэ хэлсээ. Тэрэ буруу. Шадаад хаабал хуушашые, шэнэ тугалһаань үнээн тугалгүйгөөр наалгадаг байна.

Манай нотагта барилгын модонь хомор байдаг дээрһинэе колхозны энэ жэлдэ малай байрануудые шулуугаар бариха гэжэ шиндхэ һэн. Тингээд үнээдэй байха нэгэ типовой байра шулуугаар баригдажа эхэлһэн байгаа. Тэрэ байр мүнөө баригдажа дүүрүүтэй байна. Малай байрануудые шулуугаар барихала мала байдаг, тэрэһинэе гадна, барилгын хүдэлмэринүүдтэ эхэнэрүүдтэ олоор хабаадуулха арга олгодо. Саашаа манай колхоз шүлтэ байрануудые олоор бариха юм.

Малайһаа үүлтэр найжаруулы хэрэгтэмэй республикын Хүдөө ажахын министрство һулаар туйлаһа. Һүүдэй жэлнүүдтэ манай Курумканай аймагай племенной һайн бундууд гэгдэгдэхэе боллино. Тиндэ, племенной хусанууд ямаршые түсэбгүйгөөр эльгэгдэнэ. Тэрэ саам манай колхоздо эльгэгдэһэн хусанууд дандаа хоёрдохи классайнгуа. Эдэ бүгэдэһөө боложо биднээр племенной хүдэлмэри ябуулха аргандэһэбди.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: республиканска зүблөөндэ хабаадагшад заседанин зааһарта хооралжэ байна.

1. Түнхэнэй аймагай XVII партсъездин нэрэмжэтэ колхозой племфермые даагша Б. Р. Шойжонов, Түнхэнэй аймагай Кагановичин нэрэмжэтэ колхозой шубунай фермые даагша Г. Н. Сороковникова, Түнхэнэй аймагай Ворошиловой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлгшэ Б. В. Бардав, Тарбагатай аймагай Калининэй нэрэмжэтэ колхозой гахайшан В. С. Шилина, Түнхэнэй аймагай Лениной нэрэмжэтэ колхозой һүней-товарна фермые даагша Б. И. Прушенов, Тарбагатай аймагай Калининэй нэрэмжэ-

колхозной тугалшан Н. И. Позацкая, Битурын аймагай Ждановой нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-е даагша Ф. А. Сафонов.

2. Яруунын аймагай «Улаан туяа» колхозой хониншон Д. Б. Цыбикова, Сэлэнгын аймагай Загастайн сомондой Сталиной нэрэмжэтэ колхозой хаалишан В. Н. Гомбоева, Сосновска МТС-эй главын зоотехник Ц. Э. Эрдынеев, Яруунын аймагай «Коминтерн» колхозой хаалишан Д. А. Пыдыпова, Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой мориндон Д. И. Пашнов, Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой хаалишан Ш. Д. Намжиллова фото.

100 ХОНИН БҮРИНӨӨ 120 ХУРЬГА АБАХАБДИ

Малшадай республиканска зүблөнэй заседанин зал соо.

Үнээднээ хү өхээр хаадаг болой

(Прибайкальска аймагай Итанцын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Рудаковагай хэлээн үгэһөө)

Манай аймаг город шадаарй зорьдог, тинмэ хадаа гордой амшадта хү, мяха, овошч ехээр база болохо ёһотой. Партини үнэй сентябрьска Пленумэй тогтоолуудтай олоо доход ехэтэй аргаар аажим ажиллаха хойшохи жэл соо манай областниин колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд горьтой амжалта туйлаа. Хабарай тарилгын түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, 1953 онойхи доорхолоо 50 мянган гектарта үлүү ехээр тарилга хэгдэ, мүн шэнэ газарта тарилга хэгэ, шэнэ газар халхан элдүүрилхэ түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэ.

Областниин түрүү колхозууд болон совхозууд адуу малаа яһала олошоруулаа. Областьнай бүхэ түрээ малажал хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тингэбшье, малажалай хүдэлмэрин дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, юрэнхидь энэ халбарин урган хүгжэжэ байһе гэршэлнэ. Эбэртэ бодо малай, хонидой тоо нилээдгүй олошороо. Агын Бурят-Монголой национальна округой олон колхозууд малажалаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ байна. Жэшэнь, Могойтын районий Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», Маленковой нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд нитынгээ малай тоо толгой түргэнөөр олошоруулаа, ашаг шэмэ үгэлгынь дээшлүүлжэ байна. Эдэ колхозуудта нарин, нарибгар поһотой үлгэрэй хонид амжалтатайгаар үсхэбэрлэгдэнэ. Мүн Борзын, Акшинска районудай түрүү колхозууд малайнаа тоо толгой түргэнөөр олошоруулаа, ашаг шэмэнь дээшлүүлнэ. Энэ аймагай түрүү колхозууд 100 гектар газарта 156 килограмм нооһо абан байна. Областниин олон колхозуудай түрүү хонид хони үсхэбэрлэхэ түрүү арганууды ажалдаа хэрэглэнэй ашаар, нооһо ехээр абадаг, хурьгалды хорлолтоггүйер томожуулагд боллоо. Жэшэнь, Агын округой «Коммунизм», Кировэй, Маленковой

колхозой хаалишад нэмэлтэ түбэрид 4 мянга шахуу литр һу абан байна. Энэ хадаа тэлээннэ ехээр урмашуулан байна.

Манай колхозуудай фермэнүүдэй хаалишад үнээды зүбөөр элдүүлжэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа табидаг юм. Хаалишад бүдүүн ба шэмэ тэжээлы бэлдэхэжэ, буйлуулжа, амтатой болгожо, үнээдтэ үгэдэг байна. Манай аймагай малшад малай үбэлэй харууһе найнаар эмхидхын хойноһоо ехээр оролдог. Энэшье жэлэй үбэлжэлгы эмхитэй найнаар үнгэрэхын түлөө тэмсэжэ байна. Нелондойхи доорхолоо энэ жэлдэ аймагай колхозууд ехэ үбэ тэжээл бэлдэ. Бүдүүн тэжээлэй хүрэхэ шахуу, тинхэдэ үнсэн бүхэндэ 2 тонно хүртэхөөр шэмэ тэжээл бэлдэбди. Энэ бага байна.

Манай МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ малажал хүгжөөлгөөр зарим тэды амжалта туйлабшье, үншөл ехэнүүд дутагдалнуудтай байна. Колхозууднай мал үсхэбэрлэхэ түсэбөө дүүргэгүй. Тэрэниин дүүргэхэ арга боломжо манай колхозуудта яһала байгаа. Тээд олон эхэ малаа һубайрууланай гэмээр нимэ ушар тохобдоо.

Саашадаа бин байһан дутагдалнуудаа усалдажа, ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө эрмэлзэхэ байнабди.

100 хонин бүринөө 120 хурьга абахабди

(Погранична МТС-эй главна зоотехник нүхэр Артамоновой хэлээн үгэһөө)

Партини ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол соо, мүн КПСС-эй ХХ сьезын директивнүүд соо нийн малажалай олоо доход ехэтэй аргаар аажим ажиллаха хойшохи жэл соо манай областниин колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд горьтой амжалта туйлаа. Хабарай тарилгын түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, 1953 онойхи доорхолоо 50 мянган гектарта үлүү ехээр тарилга хэгдэ, мүн шэнэ газарта тарилга хэгэ, шэнэ газар халхан элдүүрилхэ түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэ.

Областниин түрүү колхозууд болон совхозууд адуу малаа яһала олошоруулаа. Областьнай бүхэ түрээ малажал хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тингэбшье, малажалай хүдэлмэрин дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, юрэнхидь энэ халбарин урган хүгжэжэ байһе гэршэлнэ. Эбэртэ бодо малай, хонидой тоо нилээдгүй олошороо. Агын Бурят-Монголой национальна округой олон колхозууд малажалаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ байна. Жэшэнь, Могойтын районий Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», Маленковой нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд нитынгээ малай тоо толгой түргэнөөр олошоруулаа, ашаг шэмэ үгэлгынь дээшлүүлжэ байна. Эдэ колхозуудта нарин, нарибгар поһотой үлгэрэй хонид амжалтатайгаар үсхэбэрлэгдэнэ. Мүн Борзын, Акшинска районудай түрүү колхозууд малайнаа тоо толгой түргэнөөр олошоруулаа, ашаг шэмэнь дээшлүүлнэ. Энэ аймагай түрүү колхозууд 100 гектар газарта 156 килограмм нооһо абан байна. Областниин олон колхозуудай түрүү хонид хони үсхэбэрлэхэ түрүү арганууды ажалдаа хэрэглэнэй ашаар, нооһо ехээр абадаг, хурьгалды хорлолтоггүйер томожуулагд боллоо. Жэшэнь, Агын округой «Коммунизм», Кировэй, Маленковой

жа, бирагуй үрэ дүнтэй байдаг наа, энэниин саашадаа хүдэлмэринтай тал ондоо байха болоно. Үбэлдэ үдэ тул абахаар хонидоо ороондо оруулаад байхалаа, ерэхэ 1955 ондо 100 эхэ хонин бүринөө 110—120 хурьга сохом абаха аргатай болообди гэжэ мэдүүлхэ байнаб. Хурьгалды үбэлэй үдэ абаха ба кошарно-базова аргаар түлжүүлхэ болоо хадаа тэрэниинд ехэ найнаар бэлдэхэ хэрэгтэй. Юуидэб гэхэдэ, хонидоо энэ шэнэ аргатай үншөө хүсэд танилсаагүй байна. Гэбшье, манай хонидоо тус аргы түргэнөөр шудалхын түлөө ехэ оролдосо гаргана. Хонидойнгоо байранууды үбэлдэ найнаар бэлдэн ябадал энэниинс гэршэлнэ. Тинмэнь шэнэ аргы түргэнөөр шудалжа, тэлэнэй ехэ амжалта туйлаха байһаниин элитэ.

Тинхэдэ хониды искусственаар үржүүлгэдэ хэрэгтэй түхэрэлтнүүды колхозуудта үгэжэ байхынь республикн Хүдөө ажахын министрстводэ һануулаха хэрэгтэй.

Дүй дүршлөө андалдажа, хани барисаатайгаар ажаллая

(КПСС-эй Читын обкомой хүдөө ажахын таһагыне даагшын орлогшо нүхэр Пласкеевэй хэлээн үгэһөө)

Партини ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй табигдан зорилгыне бэелүүлхын тулада манай областниин ажалшад ехэ эдбхитэйгээр ажаллажа байна. Энэ Пленумэй тогтоолой гаранаһаа хойшохи жэл соо манай областниин колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд горьтой амжалта туйлаа. Хабарай тарилгын түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, 1953 онойхи доорхолоо 50 мянган гектарта үлүү ехээр тарилга хэгдэ, мүн шэнэ газарта тарилга хэгэ, шэнэ газар халхан элдүүрилхэ түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэ.

Областниин түрүү колхозууд болон совхозууд адуу малаа яһала олошоруулаа. Областьнай бүхэ түрээ малажал хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тингэбшье, малажалай хүдэлмэрин дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, юрэнхидь энэ халбарин урган хүгжэжэ байһе гэршэлнэ. Эбэртэ бодо малай, хонидой тоо нилээдгүй олошороо. Агын Бурят-Монголой национальна округой олон колхозууд малажалаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ байна. Жэшэнь, Могойтын районий Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», Маленковой нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд нитынгээ малай тоо толгой түргэнөөр олошоруулаа, ашаг шэмэ үгэлгынь дээшлүүлжэ байна. Эдэ колхозуудта нарин, нарибгар поһотой үлгэрэй хонид амжалтатайгаар үсхэбэрлэгдэнэ. Мүн Борзын, Акшинска районудай түрүү колхозууд малайнаа тоо толгой түргэнөөр олошоруулаа, ашаг шэмэнь дээшлүүлнэ. Энэ аймагай түрүү колхозууд 100 гектар газарта 156 килограмм нооһо абан байна. Областниин олон колхозуудай түрүү хонид хони үсхэбэрлэхэ түрүү арганууды ажалдаа хэрэглэнэй ашаар, нооһо ехээр абадаг, хурьгалды хорлолтоггүйер томожуулагд боллоо. Жэшэнь, Агын округой «Коммунизм», Кировэй, Маленковой

нэрэмжэтэ колхозуудай түрүү хонидоо үбэл, хабар эртэ хонидоо түрүүлдэг, хурьгалдынь кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг дээрэһээ ажалдаа найн амжалта туйладаг болонхой. Эдэнэр дунда зэргээр 4 килограммнаа үлүү нооһо хонин бүринөө хайшалдаг байна. Эдэ бүгэдын ашаар гансахан хони үсхэбэрлэгдэ эдэнэр миллион түхэригэй олоо доход абана.

Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаһанайнгаа түлөө областниин колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдэй олон хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын Бүхэ-союзна выставкэдэ хабааһан байна. Областниин 3 МТС-үүд, 51 колхозууд выставкэдэ үргэнөөр харуулагдан байха юм. Мүн 400 түрүүшүүл выставкэдэ хабаалаа.

Манай колхозуудай нитын ажахы жэлдэ улам хүгжэжэ, бэхжэжэ байна. Нелондойхи доорхолоо колхозуудай мүнгэн олоо 28 процентээр, хубаагдаагүй фонд 17 процентээр ургаа, колхознигуудай ажалта үдэртэ бүри ехэ мүнгэн, продукция хүртэнэ. Колхозуудай нитын ажахы саашадашье улам бүри хүгжэжэ байна.

Областниин хүдөө ажахын бүхэ халбарине улам саашадашье хүгжөөхэ хэрэгтэ парти, правительство, ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Партини ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой гаранаһаа хойшо манай областниин колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд 800 трактор, 2 мянга гаран бусад машинанууды абан байна. Хүдөө ажахын 700 гаран мэргэжэлтэ манай область эрэнэй байха юм. Парти, правительствын эдэ бүхэ туһаламжада түшэглэн, манай областниин ажалшад хүдөө ажахыгаа, тэрэнэй гол халбар болохо малажалды саашадашье хүгжөөхэ, тинхэ зуура хони үсхэбэрлэгдэ тусгаар анхарала хандуулаха байна.

Энэнтэй хамта манай хүдэлмэ-

ридэ бин байһан дутагдалнууды тэмдэглэнгүй аргагүй. Малажалы хүгжөөхэ хэрэгтэ, илангаяа хони үсхэбэрлэгдэ ехэ дутагдалнуудтай байнабди. Малажал хүгжөөхэ түсэбөө юрэнхидь дүүргэжэ шадаагүйбди, малай үхэхэ, гаралха ушар олоор үзэгдэнэ, үнээднээ бага һуу хаагдана, хонидоо бага нооһон хайшалагдана. Гадна, энэ жэлдэ үбэ тэжээл бэлдэхэ түсэбөө дүүргэгүйбди. Эдэ бүгэдэ ехэнүүд дутагдалнууды бидэнэр эрид шууд зайсуулаха, малажалы дам саашадашье хүгжөөхэ, илангаяа хони үсхэбэрлэгдэ тусгаар анхаралаа табидаг болохо байһабди.

Нүхэдүүд, мэнэ һаяхан парти, правительствын хүтэлбэрлэгшэд нүхэд Хрущев, Булганин, Микоян гэгшэд манай область ерэгэ, хони үсхэбэрлэхэ арга боломжиней хаража үзэнэй, энэ талаар заабари үгэһэн байна. Ойрын 2 жэл соо хонидойнмай тоо 2 дахин олошоруу гэхэ гү, али 4 миллион 400 мянган толгой болохо, нооһо абалда мүн эл хоёр дахин ехэдгэлдэхэ ёһотой. Энэ хүндэтэ зорилго бэелүүлхын тулада мүнөө манай областьд ехэнүүд хэмжээ-ябууланууд бэелүүлгэхээр хараалагдана. Ойрын жэлүүдтэ хонидой хэдэ хэдэн совхозууд байгуулагдаха юм.

Областниин колхознигууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд областниингоо түрүүшүүлэй зүблөн дээрэ Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй мурьсөөгөө үргэлжэлүүлхэ гэжэ шилдэбэ. Энэ мурьсөөн манай холбоо Бурьясаа улам баталдаха, түрүүшүүлэй дүй дүршлөө андалдаха хэрэгтэ туһатай байха болоно. Дүй дүршлөө андалдан, бэс бэсэдэ туһалаһан саашадаа хүдэлмэрилдэг болохы бидэнэр хүсэнэбди. Тингээ хадаа урдаа табигданан зорилгоһы амжалтатайгаар дүүргэхэ байһабди.

Малажал хүгжөөлгэдэ байһан дутагдалнууды зайсуулаха

(Хэжэнгын аймагай Чесанын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Дарижаповай хэлээн үгэһөө)

Малажалы хүгжөөхэ хэрэгтэ манай аймагай, тусхайлан хэлэхэдэ Чесанын МТС-эй харьяата колхозуудта байһан дутагдалнууд тухай элдхэлхэ тогтоһон байна. Тэрэ ехэ зүб. Юуб гэхэдэ, МТС-эй харьяата колхозууд малажалы хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дүүргэгүй.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолой гаранаһаа һүүлээр хүдөө ажахы саашадашье хүгжөөхэ талаар табигданан зорилгы гүйсэхэдхын тула колхознигууд ехэ хүсэ гарган ажаллаһан байна. Жэшээлхэдэ, Молотовой нэрэмжэтэ колхоз һу хааха түсэбөө дүүргэ. Тус колхозой 23 хаалишад түлнүүды гарзалуулангүй, бултын бүрин бүтэнгэ абаа.

Тугалнууды түлнүүдэггүй, хүйтэн байрада байлгажа түлжүүлхэ арга энэ жэлдэ анха түрүүшынхөө хэрэглэгдэбэ. Тэрэ яһала һайн үр дүн харуулаа. Олон тугалшад шэнэ аргаар түлжүүлһэн тугалнуудаа хорлолтоггүйер мал болгоһон байна.

Племеной хэрэг һулаар эрхилгэдэ. Гэбшье, партини Центральна Комитетэй февральско-мартовска Пленумэй тогтоолой һүүлээр энэн тугаа зохиох хүдөө-ябууланууд хараалагдажа, нилээд хүдэлмэри хэгдэ. Энэ жэлдэ олон эхэ мал исукуствена аргаар үржүүлгэдэ. Эбэртэ бодо малай үлгэр һайжа-руулаха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Гадна, манай

аймагта племенной малнууд өсөөн абааһагдана.

Хэжэнгын аймаг малажалы талаар томохон аймагуудай нэгэн болоно. Колхозууднай хони олонтой гэгшэ. Зүгөөр, малаа уһалха уһаар дуталдажа, бэрхэлээлдэ ородог байһабди. Мүнөө «Коммунизм» колхозой хонид саһаар ундалаад лэ ябана. Тинхэдэ Мелновострой республикн колхозууды уһаар хангаха тугаа туһаламжа багаар үзүүлнэ.

Малай үбэлжэлгэ мүнөө бэрхэлээлтэйгээр үнгэргэгдэжэ болохо байна. Юуб гэхэдэ, үбэ тэжээл багатайбди. Тинмэнь тэжээл найнаар буйлуулжа, малда эдоулхэ хэрэгтэй. Мүн малай харууһе эрид һайжа-руулаха хурьгалды хорлолтоггүйер томожуулагд боллоо. Жэшэнь, Агын округой «Коммунизм», Кировэй, Маленковой

Хони үсхэбэрлэгэ—артелинмай малажал ашаг ехэтэй халбары

(Хяктын аймагай Лениней нэрэмжэтэ колхозой хонинон нүхэр Санжиевай хэлээн үгэһөө)

Мал үсхэбэрлэгэ гэгшэ харууһалгын хүсэн юм. Манай артелин гэгшүүд нитынгээ малажалы хүгжөөхэ хэрэгтэ бага бэшэ анхарал хандуулаа.

Би колхозойнгоо хони 17-жэл соо харууһалнаб. Манай аймагай эрхэ байдал хони үсхэбэрлэгэдэ ехэ таатай юм. Хонидоо шадаал наа һайн бэлдэнэрдэ адуулжа, тэдэниин таргалуулхы, ехэ нооһо үгэдэг болгохы оролдого байнаб. Хониды һайнаар харууһалаад, хүсэ шадал һайнтайгаар байлгаханда һураггүй ехэ нооһо үгэнэ.

Хэрбээ 1953 ондо өөрингөө отарын хонидоо 17 центнер нооһо хайшалжа тушаһан байгаа наа, энэ жэлдэ 24 центнер нооһон тушаагдаба. Хони үсхэбэрлэгэдэ оролдог гарганаһайн түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэрид энэ жэлдэ намда 19 хонин үгтөө.

Колхозойнмай правлени нитынгээ малые дулаан байраар хангаха ябадалда ехэ анхарал хандуулаа. Энэ жэлдэ малай хоёр шэнэ байра баригдаа. Тэдэ байрануудта ерэхэ үбэл

малнууднай үбэлжүүлгэдэхэ юм. Гэбшье, үбэ тэжээл багаар абтанхай. Тинмэнь манга гарза хорлолтоггүйгөөр ондо оруулхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаха байнабди.

Манай колхоздо олон түл үгэдэг хонидой отара бини. Тэрэ отарын 92 хонид мүнөө жэлдэ хурьгалхадаа 210 түл үгэһэн байна. Тэдэ хурьгал бултадаа мал болгодоо. Ингэжэ колхозойнгоо хонин хүрэгы хүгжөөхын түлөө манай артелин малшад тэмсэнэ.

Манай хүдэлмэридэ юун наад ушаруулаб

(Мухаршэбэрэй аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бертуновой үгэһөө)

Партини Центральна Комитетэй сентябрьска, февральско-мартовска болон июньскэ Пленумүүдэй түүхэтэ шилдхэбэрлэгшэд зоригжонон манай колхозой гэгшүүд энэ жэлдэ муу бэшээр хүдэлмэрилжэ гараа. Малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб бүхы түрэлэй малаар дүүргэгдэ. 100 эхэ мал бүринөө 98 тугал, 108 хурьган абтана. Зарим түрүүшүүл, жэшээлхэдэ, хонидоо Иван Иванов 100 эхэ хонин бүринөө 117 хурьга абажа түлжүүлһэн байна. Тинхэдэ манай колхоздо 1200—1300 литр һу һаһан һаалишадшы бини.

Үрэндэ хүдөө ажахын продуктууды тушааха даалгаварна бултаарин саг болзортон үлүүлэн дүүргэд, үрэнэй, страховой болон бусад фондиудлаа хаагабди.

Энэ жэлдэ манай колхоз малайнаа үбэлжэлгэдэ муу бэшээр бэлдэхэ. Нитынмай мал үбэ тэжээлгээ хүсэд хүрэхөөр хангалдаа шахуу. Мүнөө солоомо болон мэхиннэ хурьгалдажа дүүргэ байна. Малай үбэлжэхэ газарнуудта гурбан һара соо хүрэхэ үбэ тэжээл зөөгдэнхэй. Энэ жэлдэ малай байранууды барилга муу бэшээр ябуулагдаба.

Нитынгээ ажахын бүхы халбаринууды хүгжөөхэ талаар манай колхозой гэгшүүд урдаа ехээн зорилгонууды табияд, хүсэ шадалаа гамангай ажаллажа байна. Гэгэ зуура, манай хүдэлмэрин хойшо таатаг, наад ушаруулагда зүйлшөөл бини байһаар. Илангаяа малай типовой байранууды бариха, тэдээн соохи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүды механизация хэрэгтэмнай «Сельхозмашина», «Сельэлектр», Буркоопсоюз гэгэ мэлын организацинууд тон муугаар туһална. Бидэнэр хүдөө ажахын зарим машинанууды, тэдэниин запасной частынууды абаха аргагүйдэнбди. Юуб гэхэдэ, «Сельхозмашина» байдаггүй. Жэшээлхэдэ, мүнөө «Сельхозмашина» тэжээл үйрүүлдэг, солоомо хэршэдэг машинануудай запасной частынууд үгы. Урдан манай Мухаршэбэрэй аймагта «Сельхозмашина» нэгэ магазин байһан аад, мүнөө хаагдашоо. Тэрэ магазинна нээхэ тушаа энэ организацин хүтэлбэрлэгшэдэй бодожо үзэлбэһи һайн байгаа.

Манай колхоздо нэгэ электростанци баригдажа байна. Бидэнэр «Сельэлектротой» хэлэн договоройнгоо ёһоор 10 километрий газарта үндэр-вольтно лини татгабди. Харин энэ организаци 25 ба 50 киловатт хүсэтэй трансформаторнууды үгэхэ байһан аад, мүнөө болотор үгөөлдүй байна. Худалдаа наймаанай организацинуудта малшадай үмдэхэ дулаан хубааһа асарганагүй. Эдэ дутагдалнууд усалдагдаха ёһотой.

Малы бэлшээжэ таргалуулаха

(Кабанскын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малшад пастух нүхэр Суворовой хэлээн үгэһөө)

Малы бэлшээжэ таргалуулаха хадаа ашаг шэмэнь дээшлүүлхэ аргануудай нэгэн мүн болоно. 1951 онһоо хойшо колхозойнгоо һубай, залуу үхэры адуулжа байнаб. Тэдэниин адуулаханда илангаяа зунай, намарай үлэ бэлшэн таргалуулагда ехэ анхарал хандуулагдадаг байха юм.

Намтай хамта дүршэл шадабаритай малшан нүхэр Шемякин хүдэлмэрилдэг. Зунай үлэ малаа түхэрэн сүүдхэ соо элжээлэн адуулдаг байнабди. Тинхэдэ тэдэниин гансахан погоондо садхааха бэшэ, мүн саг соонь уһалха хэрэгтэй. Тинмэнь малнуудаа сүүдхэ соо 5—6 дахинзуһан дээрэ абаашадаг заншалтайбди.

Бэлшээринмай дүрбэн участок болгондон хубаарилагдана. Тинмэ дээрэһээ малнууднай зунай үлэ хэды хонидоо лэ һүнгэ бэлшээрн дээрэ адуулагдажа, шэнэ урганаһан шэмтэ ногоо эдилгэ гэгшэ. Тэрэнэй хажуугаар малаа даһаар таһалдуулагдаггүйбди.

Ингэжэ харууһалһанайн ашаар хараһан малнуудайнмай амидын шэгнүүр ехээр нэмэнэ. Жэшээлхэдэ, 1952—1953 оонуудта сүүдхэ бүринн шэгнүүр дунда зэргээр 850—920 граммээр нэмэһэн байха юм. Энэ жэлдэ бэлшээрин 90 үдэр соо үхэрэй шэгнүүр дунда зэргээр түд бүринн 75 килограммаар нэмэбэ. Тингэжэ бэлшээрин үе соо бүхы малайнаа шэгнүүрине хамта дээрнэ 112 центнерээр нэмээгэбди.

Мүнөө жэлдэ оройнойгоо столица Москва ошохо хүдөө ажахын Бүхэ-союзна выставкэ хаража ерээб. Бэлшэн таргалуулагдаһан мал тушаахадаа гүрэнлэй һайн шаһартай мяха үгэхэһөө гадна, колхозойнгоо олоо доходые, арьбадханабди.

Энэ бүхы хангалтагүй үрэ-дүнгүүд дээрэһээ үзэгдөөб гэхэдэ, түбэ түрүүндэ МТС-эй зоотехническэ үзгэлтэд һулаар хүдэлмэрилжэ, колхозуудай хонидоо хүдэлмэринэ муугаар эмхидхэн байгээшэ. Манай зоотехнигүүд хүдэлмэринэ зүндэн орхидог урданайн хонидоо хахасаагүй. Жэшэнь, зоотехник нүхэр Соловьева нимээр үлэдэг. Тэрэнэй харьяата отаруудта 600 шахуу хонин үхэнэн байһа. Нимэ байдал юун дээрэһээ бодо гэжэ шалгажа үзэхэдэ, хонидоо харууһалагдадаг, үбэлжэлгэдэ муу бэлдэхэлтэйгээр оруулагдажа, илангаяа шэнэ түл абалгада ехэ анхарал табигдадаг.

Энэниин урда тээ үзэгдэһэн алдуу түрүүндэ тобишолол хэнэнэй, хонидоо хонидоо хөөрлэдэнэй һүүрэн хонидоо түл олоор абаха хэмэ-ябуулга бэелүүлжэ байнабди. Тэрэнэй эсэстэ гурбан колхоздо бүхэ хонидын классна хусануудай дүрбэн искусственаар үржүүлгэдэ байһа. Тингэжэ октябрийн 1-дотот МТС-эй харьяата колхозуудта бүхы эхэ хонидой 70,3 процент үржүүлгэдэһэн байха юм.

Энэниин урда жэлнүүдтэ хониды тарилга—февраль соо ороондо оруул-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республиканска зүблөндэ хабаадагша малшад мурьсажэ байгаа Читын областниин делегаттай хоёралдана. (Зүүн гарһаа) зооветинистуудай луралсагай ажахын хаалишан З. З. Макашова, Читын областниин Ононой МТС-эй директор Ж. Б. Батарон, Читын областниин «Красный великан» совхозой директор Н. Д. Нучкова, зооветинистуудай луралсагай ажахын хаалишан А. А. Ахменева, Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник Е. П. Шевлякова, Читын областниин делегацине тогтойлогшо КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагыне даагшын орлогшо И. А. Пласкеев, Читын областниин «Памяти П. В. Сталина» колхозой түрүүлэгшэ В. М. Шляпцев, Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонидоо И. Б. Норбов, Кударын аймагай Ворошиловэй нэрэмжэтэ колхозой хонидоо В. И. Хандажапов, Читын областниин Могойтын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонидоо И. Житков, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонидоо Д. И. Вершинин, Кударын аймагай Ворошиловэй нэрэмжэтэ колхозой хонидоо Б. Т. Доржиев, Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хаалишан С. С. Сосорова. А. Мантасвай фото.

Физикын урогто

Улан-Удын № 1 дунда хургуулин 10-дахи «Г» класса физикээр лабораторно заняти үнгэргэгдэхээр байба. Энээнине үхибүүд эхээр по- нирхон, хүлээж ядана хэбэртэй. Тээд тэрэншые гайхалгүй.

Хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада, эдэнэй дундаһаа сэх эрдэмтэд, суута инженерүүд болон үйлдэбэрини түрүүшүүлэй шалгаран гараха байһа- нинь лабтай ха юм. Тийхэдэ тэднэр өөһэднйгөө научна шэнжэлэл- гын гу, али гайхамшагта амжалттай үндэһе нууринууд тухай ханахада: «Эдэ бүгдые үшөө хургуулида хуража байха үедөө шудлага эхи- лэ бэлэйди. Григорий Прокопевич багшамнай элдэб туршалганууды хүүдэлшэ бэлэй» гэжэ бодохо бшуу. ...Урогыше эхилбэ.

—Зай, ингээд эдэй электрхимичекэ эквиваленте Фарадейн гарга- нан ёһо гуримай үндэһөө олохом- най. Энэ туршалгы хайшан гээд хэ- хэ тухай хэлэһэнэйми ёһоор эхил- хэт. Приборнуудаа бэлдэгты, — гэжэ Григорий Прокопевич хэлэбэ.

Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ

БУХАРЕСТ, ноябрин 4. (ТАСС). Румынска Арaday Республикын ажалшад Агуухэ Октябриин 37- дохи жэлэй ойн хүндэлэлдэ зор- юулан социалистическэ мүрысөө тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр дэлгэрүүл- жэ байна. Ажалай илалтанууд тухай мэдээлэлүүд ороной бүхэ захэ булангуудаа абтана. Плоештскэ об- ластиин 50 гаран предприятия арбан һарынгаа программые болзорһоон урид дүүргэ. Синай гордотхи И. Т. Фримүгэй нэрэмжэтэ механическа заводой коллектив ноябриин 7-ной хүндэлэлдэ зорюулан абанан өөһ- эднйгөө уялганууды амжалттай- гаар дүүргэжэ, түсэбөө горьтойгоор үлүүлэн байна. Энэ заводой кол- лектив түхээрэлгэнүүды эрхимээр ашаглахын түлөө хүдлөө үүсхэнэ байгаа. Болдештин олзборилтын нефтянигууд түргэнөөр үрэмдэлгэ хэхэ советскэ арга дүршэлые үргэ- нөөр хэрэглэһэнэй ашаар нефть мал- тан абаха жэлэйнгээ түсэбые октя- бриин 25 хүрэтэр дүүргэһэн байна. Коменештин нүүрһэнэй бассейней шахтернууд түсэбөө галуур хэдэн зуун тонно нүүрһэ малтаа.

Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ туйлаһан амжалтанууд тухайгаа хү- дөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ мэдээсэнь.

Лондонско докёрнуудай забастовко үргэлжэлһөөр

ЛОНДОН, ноябрин 3. (ТАСС). Англиин томо портнуудай хэдэн олон мянган докёрнуудай забастовко бү- хэли нара соо үргэлжэлөөд, забас- товка хэгшэдэй илалтаар ноябриин 1-дэ дүүрээ гэжэ урда тэнь мэдээ- сэгдэһэн. Ноябрьин 1-дэ докёрну- ууд хүдэлмэридөө гаранан байна. Гэбшье, хүдэлмэрине хэргээхэ тухай хэлсэһэнэй үслонинууды эзэд баяшуулай дүүргэггүй дээрэһээ үдын хойто тээ лондонско портодо дахин забастовко болоо, энэ забас- товкодо 6 мянган докёрнууд хабаа- даа. Энэ арсаладануудай шиндхэгдэ- нэйи үлүүлээр эзэл баяшуул хадаа шэнэ забастовкодо хабаада- ган 57 хүниие хүдэлмэриөөнөө гар- ганан байна.

Хүдэлмэриөө гаргагданан нүхэ- дүүдээ ажалдан дахин абахые эржэ, лондонско портын 9 мянган докёрнууд мүнөөдэр дахин забастовко соносохо.

Энэ забастовкоһоо уламжалан 60 суднада ашаа тээлгын ба буулгал- гын хүдэлмэри таялдаба. Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор транспортна ба жирийн хүдэл- мэришэдэй профсоюзай баруунай үзэл баримталаг хүтэлбэрилэгшэд Дикан түрүүтэйгээр забастовко хэл- гые буруушаһан байна. Лондонско портодо судна заһабарилдаг 8 мян- ган хүдэлмэришэд забастовко хэжэ үргэлжэлһөөр. Табан хүдэлмэришэ- дые ажаллаань гаргаһанда эсэргүү тэмдэг болгон соносохогодон энэ за- бастовко хоёр нара шахуу боложо байна.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн юһэдэхи сесси

ООН-до шэнэ гэшүүдые абаха тухай СССР-эй резолюциин проект

НЬЮ-ЙОРК, ноябрин 4. (ТАСС). ООН-до шэнэ гэшүүдые абаха тухай резолюциин нимэ прое- ктые Тусхай политическэ комителэй хаража үзэлгэдэ СССР-эй делегаци дуралхаа:

«Генеральна Ассамблей хадаа Ал- бание, Монгол Арaday Респуб- ликые, Болгарине, Румыниие, Финля- н- дине, Италине, Португалине, Ирлан- дине, Иордание, Австрие, Цейло- нине, Непалые болон Ливие Нэгэ- дэмэл Нацануудай Организациин гэшүүд болгон бултень нэгэн доро абаха тухай һайшаан дуралдахын тулаада элэ гүрэнүүдэй мэдүүлгэнүү- дые дахин хаража үзэхыень Аюул- гүйн Советые гуйна».

Индонезиин доптоодын политическэ байдал

ДЖАКАРТА, ноябрин 3. (ТАСС). Антара агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индонезиин правительстве зарим тэдгээр шэнэдхэхэ талаар ноябриин 2-ой үлэш үгээ ойлгол- солго туйлагдаа.

«Великая Индонезия» гэжэ пар- тини хүтэлбэрилэгшэдэй мого боло- лоод, кабинелэй тушаалһаа бууха тухай тэдэнэй хэһэн эрилтын буруу- шаагдананай һүүлээр, правительст- воһаа өөһэднйгөө министрүүдые дуудананай дашарамдуулагдан нимэ шэнэдхэлгэ хэхэ шухала боло- нининь мэдээжэ байна.

Экономикын, зам харилсаанай ба аграрна хэрэгүүдэй шэнэ министр- нүүдэй нэрэ ноябриин 3-да соносох- дохо байна.

Правительстова ородог партинуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо боло- нон хэлсэһэнэй эсэстэ, аралдай бай- талые һайжаруулаха шэнэ министр- вэе байгуулагдаа. Энэ министрн нэ- рэнэ мүн лэ ноябриин 3-да соносох- дохо юм.

Хархис этэгэдүүдэй һэдэлгэнүүд буруу хүрбэ, «гэбшье, байдалнай хэсүүшэгэ зангаараа үлөө. Биднэр тон ехэ нэрэмжэтэй байха ёһотой- бидэ», юуб гэхэдэ, дотоодын хархис этэгэдүүд — Машуми болон баруу- най үзэл баримталаг социалистнууд хадаа американска болон голланд- ска империалистнуудай, тэршэлэи гоминдановска агентнуудай туһа- ламжаар «правительстова эсэргүү, республикада эсэргүү һүйдхэлгын «буулганууды» хэжэ үргэлжэлһөөр гэжэ «Хариа раякыт» газетэ түрүү бэшгэ соогоо тэмдэглэнэ.

ДЖАКАРТА, ноябрин 4. (ТАСС). Индонезиин правительст- вын дотоодын хэрэгүүдэй, экономик- кын, зам харилсаанай ба аралдай байдалые һайжаруулаха талаар дүр- бэнэр шэнэ министрүүдэй нэрэ мүн- нөөдэр соносохогодо ёһотой байһан юм.

«Великая Индонезия» гэжэ пар- тини министрүүдэ дуудананай

дине, Италине, Португалине, Ирлан- дине, Иордание, Австрие, Цейло- нине, Непалые болон Ливие Нэгэ- дэмэл Нацануудай Организациин гэшүүд болгон бултень нэгэн доро абаха тухай һайшаан дуралдахын тулаада элэ гүрэнүүдэй мэдүүлгэнүү- дые дахин хаража үзэхыень Аюул- гүйн Советые гуйна».

эсэстэ кабинетые шэнэдхэн хүсэл- дүүлэхэ шухала болоһонинь мэдээ- жэ юм. Хэблэлэй мэдээлэлүүдэй ёһоор экономикын ба дотоодын хэр- гэгүүдэй министрүүдэй тушаалда орохо кандидатуранууд тухай асуу- далаар партинуудай хоорондо арса- лдан гарана. Эхэ тушаалууд тухай индонезийскэ мусульманска союзай — «Сариак ислам Индонезия парти- ны» хүсэл эрмэлзэлгые харадаа абаха эрилтэ тэрэнэй хэһэнэйе уламжалан эндэхи байдал орёшоо болоһон байна. Хэрбээ эдэ эрмэл- зэлгэнүүдэйн хараада абтаагүй һаань, мусульманска союз хадаа правительстова өөһэднйгөө тү- лөөлөгшэдые — эдүүрые хамгаалгын ба нийтын хүдэлмэрин министрүү- дые дуудаха байна. Гэбшье, индо- незийскэ мусульманска союзай ха- рааа болдо ехэ бэрхшээлдэ хүргэхэ- гүдэ. Сastroamidжойгой кабинет хадаа энэ партиин түлөөлэгшэдгүй- гөөр хүдэлмэри үргэлжэлүүлэхэ юм гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Орои дотор правительственна кризис үүдхэхые колониальна гүрэн- нүүд оролоно гэжэ индонезийскэ хэблэл бэшэнэ. Жэшээлхэдэ, Антара агентствын мэдээсэл соо ингэжэ хэ- лэдгэнэ: «США-гэй тусхай этэгэ- дүүд Индонезиин засагай эдэлдэ га- дэрта Машуми партине (мусульман- ска хархис парти — Ред.) оруулаха гэ- жэ һанаашалһан зангаараа».

Правительственна кризис тушаа «Хариа раякыт» газетэ ингэжэ бэ- шэнэ: «Нью-Йоркын, Гаагын зарим этэгэдүүд, тэршэлэн Чан Кай-шии бүлэг хадаа правительственна кри- зис болохо бээ гэжэ эхээр найдадаг байгаа». Гэбшье, кабинетые шэнэд- хэн хүсэлдүүлгын үедэ хэгдэһэн «колониализмда эсэргүү, гоминдан- овска агентнууд ба «Дар-уль-ис- лам» гэжэ банлада эсэргүү тэмсэл соогуур Сastroamidжойгой прави- тельствын ба олонитэ аралдай нэгэ- дэл бүри бэхижээ» гэжэ газетэ онсо тэмдэглэнэ.

Корейдэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээ американецүүд эбдэнэ

ПХЕНЬЯН, ноябрин 3. (ТАСС). Корейн Центральна телеграфна агентствын корреспондентын Кэсон- тоо мэдээсэһэнэй ёһоор эблэрэлгэ тухай хэлсээ американецүүдэй хо- доодо эбдэлгые буруушаһан мэд- үүлгэ корейско-хитадай тала хэһэн байна. 41 үдэр соо — сентябриин 13-

һаа октябриин 23 хүрэтэр американ- ска самолёдууд хадаа корейско-хи- тадай талын хинажа байдаг терри- торий дээрүү 23 дахин нидэлэн бай- на. Иймэ ушарые саашаада гарга- хгүйн тулаа зохино хэмжээнүүдые абаха эрилтэ американска талада хэгдэ.

Калькуттада Неру үгэ хэлэбэ

ДЕЛИ, ноябрин 4. (ТАСС). Ин- дийскэ информациононо бээр дамжуулананай ёһоор Хитада ноябриин 2-то Калькуттада бусад эрээ һэн. Индин премьер-министр Неру олон зоной хабаадалгай туй- тинг дээрэ ингэжэ хэлэбэ: «Хитад арад дайн сэргэе пр- инципгүй. Тэрэ хадаа өөрынгөө ороноо һэргээн хүгжөөхын ба үгытэй байдалые усадхахын тулаа ороноо сотойгоор ажаллажа байна. Тэрэнэй бата нэгэдэл Хитадай үр- нини болонго. Инди ба Хитад ха- даа түүхэтэ холбоо барисатай ба- дан юм. Биднэр хадаа энэ хангэ барисае аршалан хамгаалха ба бид жүүлэхэ ёһотойдн».

Аяншалгынгаа үедэ Азини һаба- ран бадаржа байһы хараба тэрэ премьер-министр хэлэбэ. «Ази ха- хубилжа байна. Азиатска контин- дээрэ революци боложо байна. Ур- шанай дарлалтын гэнжэнүүд та- жа байна» гэжэ тэрэ хэлэбэ. Ард- материялна байдалые һайжаруу- ха зорилгоор, илангайа Хитад бүхы ажабайдалдан тон тэрэ ажал-ябуулга эрхилэгдэнэ. На- циональна шэнэдхэн байгуула- бүхы халбаринуудайн хүгжэлтэ гол хүсэн хадаа аралдай, илангэ залуушуулай тон ехэ үүсхэл эзэл- мүн болонго. Национальна бата эсэ- дэлынь ба ороноо һэргээн бадар- гада хамтаараа ажаллахые үзэ- зүрхэнһөө хүсэлгэ тэрэнэй ард- түрэхэл эдэххи мүнөөнэй шэнэ Хитад асары ехэ хүсэнини болонго.

Түбэд тухай хитал-индийскэ ар- вор соо соносохогодон, гурбан ба болоод байхада Чжоу Эн-лай ба Неруэгий Делид хэгдэһэн хамта мэдүүлгэ соо баталдагданан тэрэ принцип тушаа тогтохо зуураа, Неру ингэжэ хэлэбэ. Эдэ принциптэ эгээл эрхим һайн принципүүд бол- но, эдэлдэ үндэһэлэн хүршэнэ, тэйгээр ажабайжа шадха байга Хитад ба Инди хадаа эб найрам- тогтоохо ба бэхижүүлэхэ хэрэгтэ гэн адли зорилго урдаа табигдэ- тэлэнэй арадудуудай хүсэлтэ ородог дэлхэйн бусад хүгжэнги ороног- тай нэгэн адли хэмжээндэ гаржа тулаа ороноо һэргээн хамта асары ехэ зорилгонууды бэлдүүдэ шэглүүлэгдэдэг байна.

Уласхоорондын байдал тухай тохо зуураа, Хитадай Ардай Репуб- ликые дэлхэйн бусад оронуд зүгһөө мэдэрхэ тухай хубилга болохо гэжэ багсаанаб гээд, Неру тэмдэглэбэ.

Ицяншань аралые буудалга тухай Синьху агентство ингэжэ дамжуула

ПЕКИН, ноябрин 4. (ТАСС). Синьху агентствын дамжуулананай ёһоор Хитадай ардай-сүлөөлэлтэ армийн артиллерийскэ частууд Ицяншань арал дээрэхэ чанкыи- шистеска сэргүүдэй позицияе ноя- брин 2-то буудлаа.

Хитадай ардай-сүлөөлэлтэ ар- мийн авиациин ба артиллерийн тэ- лэй үедэ хэһэн сохилтонууд Ицян- шань арал дээрэхэ чанкайшистеска сэргүүдтэ ехэ хохидол ушаруула

БАРУУН ГЕРМАНИИЕ СЭРЭГЭЙ БАЙДАЛДА ДАХИН ОРУУЛБАЛ 36 НАЙРАМДАЛДА ТОН АЮУЛТАЙ БАЙНА

США-гэй зонхилгы бүлэгүүдэй Баруун Германияе зэбсэглэхэ арга бэлдэжэ, түрүүшээр «Европейскэ хамгаалгын түсэб» зохёон, хожомынь 9 гүрэнэй лондонско зүб- лөөн дээрэ шиндхэгэри баталан абажа байха үеднэ — боноско ре- ваншистнууд «вермахтые» бодхоол- гоно бэлдэхэлэ дүүргэжэ байгаа. Энээнине бөлүүдхэ арга Баруун Германи тушаа США-гэй дайнай хойтохи бүхы политикаар олгогдо- лон байха юм.

Эгээл энэ-политикынгаа тодорхой Баруун Германида гитлеровскэ сэрэг- гэй машиные бив болгожо, мүнөөр тэдхэн тэрэл концернүүд, трестүүд, банкууд дахин бив бол- лонхой. Жэшэнь, Баруун Германин металлургическа болон цүүр- һэнэй промышленностьда хуушанай монополистическэ нэгдэлүүд: «Фе- рейнгийте гитальверке» (Буладай трест), Круптын, Маннесманай, Тиссенэй, Клекерэй концернүүд эээрхэдэ болгоод байна. Химическэ промышленностьда «И. Г. Фар- бениндустри концерн» урдын- хитадай алдыар хүтэлбэрилхы үүр- гэ эзэлнэ. Зэбсэглэлгэ хэхэ гит- леровскэ программые мүнөөр хан- гадаг байһан томо томо банк- нуудшы дахин хүдэлмэрэ хэжэ эхилэнхэй. Тэдэ банкуудай томо- нуудын «Дейче банк», «Дрезденер банк», «Коммерч-унд Кредитбанк» болон бусад болонго.

Иферментчес, Крупп, Флик, Хен- ле, Абс, Цанген, Шахт мэтын ба- руунгерманскэ промышленна болон

банковска монополистнуудай эзэд Баруун Германиян экономикые да- хин гартаа оруулаад, хинажа байна. Немецкэ экономика ниститудай (Берлин) мэдээнүүдэй ёһоор, 200- һаа үсөөн бэшэ гитлеровскэ хүтэл- бэрилэгшэд мүнөө Баруун Герма- ниин экономикодохи тои шухала по- зицинууды эзлэнхэй. Тини гитле- ровецүүд дайн сэргэтэ дахинаа бэ- лэдхэнэ.

Дахин зэбсэглэлгэдэ бэлдэхэхэ үе- дэ Баруун Германи дотор металлур- гическа промышленность нилээд үр- гэдэжэ байна. 1953 ондо Баруун Гер- мани дотор 15.806.000 тоно булад хайлуулагдаа һэн. 1955 ондо шэнэ предприятияудые бариха, хуушан предприятияудые шэнэдхэн заһаха гэжэ хараалагданхай.

Сэрэгэй продукци бүтээдэг пред- приятинуудай тоо олошорно. 1952 ондо сэрэгэй продукци үйлдэбэрил- дэг Баруун Германи дотор 317 завод байһанаа, 1953 оной октябрыда 400 гаран тинмэ заводууд бив болоо һэн. Тэдэ предприятияуд бронетан- кова ба моторизованно сэргүүдтэ буу зэбсэг, номо хэрэгсэлүүдые бүтээдэг байна.

Гитлеровскэ мэдээжэ авиоконст- рукторнууд Мессеримитт, Дорнье, Хейнкель гэгшэд авиационо про- мышленность дахин бив болгохо тү- сэб зохёонхой. Французска хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Герма- нии дотор Круптын предприятияуд атома пушканууды американска проектын ёһоор үйлдэбэрилхээ тү- хээржэ байна.

Баруун Германияе дайнай бай- далда оруулха, шэнэ дай бэлдэхэхэ тушаа Вашингтон дотор зохёогдоһон политикые Баруун Германияе моно- полистнуудай эгээн шунахай түлөөлгэ- шэд — урданай гитлеровецүүд бэ- лүүлнэ.

Баруун Германика реваншистнууд шэнэ «вермахт» байгуулхыа эдэб- хитэйгээр бэлдэхэжэ байна. Энэ жэ- лэй эхиндэ тэднэр боноско конструк- ци хубилгаха тухай хуули бундеста- гаар дамжуулан баталуулаа. Эдэ хубилгалтануудайн ёһоор, бүгдые сэргэтэ татаха арга олгодохо байна. Тинмэ болохоороо, Гитлерэй үсын- хидл методээр баруунгерманска зэб- сэгтэ хүсэнуудые байгуулаха «эрхэ» бодото дээрэ эрлөгдоод байна. Энэһэнээ гадна, сэрэгэй элбэб асуу- далаар хэдэ хэдэн хуулинууд бэлд- хэгдэнхэй. Эдэ документүүдэй уд- хан хэды ниуса байбашье, Баруун Германи дотор бүхы эршүүлд 18-һаа 45 наһа хүрэтэрөө албанда татагда- ха ёһотой гэхэ мэтын мэдээнүүд хэб- лэлдэ гаранан байна.

Дайн сэргэтэ бэлдэхэхэ асуудалые Баруун Германи дотор «Бланкын зургаан» гэдэг шиндхэнэ. Хэблэлэй мэдээнүүдэй ёһоор, энэ зургаанда хүдэлмэрилэгшэдэй тоо нилээд олошоржо, мянган хүн болоо. «Бланкын зургаан» мүн баруун- германска сэрэгэй хүсэнуудые бай- гуулаха тодорхой түсэбүүдые зохёо- гоо.

Баруунгерманска монополинууд, тэднине дэмжэдэг американска үмөөрэгшэд Баруун Германи до-

тор буу зэбсэг элбэг эхээр бүтээжэ, «Вермахт» дахин бив болгохо хүдэл- мэри хэжэ байна. Ассоциэтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, США мүнөө Баруун Германи- да 500 миллион долларой сэнтэй сэрэгэй материал үгэжэ шадха байна гэжэ США-гэй оборонын министр- ство соносохо. Оборонын американ- ска министрствын түрүүлгэшин мэдээсэһэнэй ёһоор, «Европейскэ хам- гаалгын нэгдэлые нэлгэхэ» тухай хэлсээ баталагдансаар, хэдхэн үдэр үнгэрэмсөөр буу зэбсэг, номо хэрэг- сэлүүд ба танкунуд немецүүдтэ үг- тэхэ байна.

Мүн баруунгерманска далайн-сэрэгэй флот байгуулаха түсэб зохёо- лонхой. «Килер нахрихтен» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ флотой лич- ны состав 50 мянган хүн болонго. Тү- рүүшээр 55 мянган тоно батасатай 180 шахуу судануудые байгуулхаар хараалагданхай.

«Вермахтые» дахин байгуулхыа бэлдэхэхэ зуураа «Бланкын зургаан» тэрэнэй гол хүсые байгуулаа. Энэ зорилгоор тус зургаан 140 мянган «Һайндуратиние», эдэнэй тоодо 30 мянган урданай офицерүүдые, 50 шахуу мянган хуушанай унтер-офи- церүүдые, ба кадрина солдаудые тоо бүридхэлдөө абаа. Тэдэнэр ха- даа «вермахтын» гол хүсэн болонго. Олохон немецкэ офицерүүд США- да ба Англида сэрэгэй хургуулида хурана.

Мүн Баруун Германи доторхи улам олошоржо байгаа полицейскэ ба бусад сэргүүд «вермахтда» хэр- гэлгэдхээр хараалагдана. 1954 оной эхиндэ баруунгерманска сэрэг- гэй байдалда оруулагданан поли- цийнхид 213 мянган хүн байгаа. Энэһэнээ гадна, Баруун Германи до- тор баруунай гүрэнүүдэй эзэмдэлгын

сэргүүдэй дэргэд немецкэ «хангал- гын частнууд» гэбэн нэрэтэй сэргэ- гүүд бив юм. Эдэнэй тоо 155 мянган хүн болонго. Баруун Германи дотор немецкэ бүхы полицейскэ, мүн тини- мүүшг сэргүүдтэнь нинтэ дээрээ 368 мянган хүн тоологдонго.

Баруун Германиян газар дээрэ сэрэгэй барилганууд, тэдэнэй тоодо аэродромууд, казарманууд, поли- гонууд, сэрэгэй стратегическэ автос- траданууд олоороо баригдажа бай- на.

Милитаризмые ба реваншизмые убайгүйгөөр пропагандалдаг ябадал дайн сэргэтэ бэлдэхэлгын шухала талын болонго. Энэ пропагандые ба- руунгерманска ба американска мо- нополистнуудай агентура, мүн баруун- германска реваншистнуудай бай- гуулан фашистско-милитаристска элбэб союзууд абуудла. Хэблэлэй мэдэ- энүүдэй ёһоор, Баруун Германи дотор 300 шахуу тинмэ «союзууд» бив, тэндэн урданай гитлеровскэ зэбсэгтэ хүсэнуудэй 2 миллион сол- дадууд ба офицерүүд бив. «Сою- зуудые» урданай гитлеровскэ ге- нералууд хүтэлбэрилнэ. Тинмэ «союзуудай» тоодо «Стальной шлем» гэжэ милитаристска организаци оролоно. Энээнине гитлеровскэ сэр- гэтэй гэмтэн Кессельринг хүтэлбэ- рилнэ.

Сэрэгэй олон тоото «союзуудай» хажуугаар, мүн далдагуй фашистска шэнжэтэй бусад организацинууд Баруун Германида бив. Энээнине һая- хан Дунсбургда болонгон «немецкэ имперскэ парти» гэдэгэй с'езд эли тоодоо гэршэлнэ. Энэ фашистска суглаан дээрэ дайн сэргэ дахин хэ- хээр уряһтан уряһанууд сэхэ дуул- да һэн. Суглагаһадай урда үгэ хэлэдхэхэ, бундестагай депутат бай- хан фон Тадден гэгшэ «германска

рейхые хуушан хилээрнй дахин бои- гуулхые» уряалаа.

Баруун Германи дотор дайн сэргэ- тэ бэлдэхэхэдэ, тагнуулай элдэб ор- ганизацинууд, жэшээлхэдэ, урды гитлеровскэ генерал байһан Гелен голтойлодог организаци шухала үүр- дүүргэнэ. Энэ тагнуулай организаци баруунгерманска армий байгуулаа туһалха ёһотой гэжэ «Ньюсуик» нэ- жэ американска журнал сэхэ мэдэ- нэ.

Баруун Германияе ремильтари- цилга Германиян нэгдэлгэдэ үгэ сэхэ һаалта, арадудай хоорондо амгалтан байдалда горьтой аюул хёолдуула. Германска милитариз- мые дахин бив болгохо тушаа мүн гүрэнүүдэй лондонско зүблөөнэ- шиндхэгэриинүүдые эб найрамдал- дуратай бүхы арадууд эрид шууд буруушаана.

ГДР-эй табан жэлэй ойдо зорил- галанан байрай суглаан дээрэ В. М. Молотовой заһан ёһоор, Сет- ветскэ Союз Германияе дахинаа «гэ- нэ бүхэли болгохо тухай асуудлы хойшоолуулагуйн түлөө байха, тэрэ энэ асуудал шиндхэлгэ Баруун Гер- мание ремильтарицинтай огт таарахагүй юм гэжэ тоолоно. Баруун Германи дотор гитлеровскэ түхэтэй сэргэгэй машиные дахин байгуула- гдэнэ түсэбүүд буруушаагдаха ёһо- той, арадудай бүхы хүсэ шадхые эгэ- н дүгын, гол зорилгодо. Гүрнине демократическа, эб найрамда- да дүпатай гүрэн болгожо, даин нэгдүүлгэдэ зорюулагдаха ёһотой. Энээнине Европодо ба бүхы дэлхэ- дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгын интересүүд, германска аралдай өөрын интересүүд эринэ.

Г. Гуриянов
Редактор Д. Л. ЛОБАНОВ